

MBU - Rådmandsmøde (Rådmandsmøde)

28-03-2023 09:00 - 11:30

Grøndalsvej 2, lokale 323

Information: Deltagere:

Helle Bach Lauridsen
Jette Bjørn Hansen (afbud)
Karina Møller (afbud)
Lisbeth Schmidt Andersen (afbud)
Nikolaj Harbjerg
Ole Kiil Jacobsen
Trine Krabbe
Stefan Møller Christiansen
Susanne Holst (afbud)
Tanja Nyborg
Thomas Medom

Pkt. 2: Tid: 10 min. Deltagere: Anders Probst-Jensen

Pkt. 3: Tid: 15 min. Deltagere: Karina Corneliusen og Jens Møller Hald

Pkt. 4: Tid: 15 min. Deltagere: Louise Overballe og Rikke Slot

Pkt. 5: Tid: 15 min. Deltagere: Mette Søberg og Louise Heltborg Budde

Pkt. 8: Tid: 10 min. Deltagere: May-Britt Kullberg og Søren Kronborg **(NB - punktet på før kl. 10.00)**

Pkt. 9: Tid: 10 min. Deltagere: Astrid Holtz Yates og Elin Poulsen

Pkt 10: Tid: 15 min. Deltagere: Karina Corneliusen og Lone Deleuran

Pkt. 11: Tid: 10 min. Deltagere: Mette Søberg og Hans Sloth

Pkt. 12: Tid: 15 min. Deltagere: Lene Wenshøj Horsager og Henrik Larsen

Pkt. 13: Tid: 10 min. Deltagere: Anne Marie Due Schmidt og Kasper Warberg Storgaard

Pkt. 14: Tid: 15 min. Deltagere: Anne Marie Due Schmidt og Kathrine Posselt Callesen

Indhold

Punkt 1: Godkendelse af referat	1
Punkt 2: Samarbejdsaftale for socialkompas.dk (HBL).....	2
Punkt 3: Forlængelse af udvidede frihedsgrader på skoleområdet (OKJ).....	3
Punkt 4: Udkast til børne- og ungepolitik (OKJ).....	4
Punkt 5: Godkendelse af byrådsindstilling vedr. Børneliv i Aarhus – oplæg til drøftelse af kvaliteten på dagtilbudsområdet 2023 (OKJ).....	5
Punkt 6: Forberedelse til udvalgmødet d. 29. marts 2023.....	6
Punkt 7: Eventuelt.....	6

Punkt 1: Godkendelse af referat

MBU - Rådmandsmøde (Rådmandsmøde)

21-03-2023 09:15 - 11:30

Grøndalsvej 2, lokale 1128

Information: Deltagere:

Helle Bach Lauridsen
Jette Bjørn Hansen
Karina Møller
Lisbeth Schmidt Andersen (afbud)
Nikolaj Harbjerg (afbud)
Ole Kiil Jacobsen
Trine Krabbe
Stefan Møller Christiansen
Susanne Holst
Tanja Nyborg
Thomas Medom

Pkt. 4: Tid: 15 min. Deltagere: Mette Søberg og Jens Møller Hald

Pkt. 5: Tid: 15 min. Deltagere: Gerd Kruse

Pkt. 6: Tid: 15 min. Deltagere: Karina Corneliusen og Maria Skøtt Davidsen

Pkt. 7: Tid: 40 min. Deltagere: Birgit Møller

Pkt. 8: Tid: 40 min. Deltagere: Stine Fiedler Røge og Karen Marie Overgaard Madsen

Indhold

Punkt 1: Godkendelse af referat	1
Beslutning for Punkt 1: Godkendelse af referat	1
Punkt 2: Forberedelse til byrådsmødet d. 23. marts 2023	1
Beslutning for Punkt 2: Forberedelse til byrådsmødet d. 23. marts 2023	1
Punkt 3: Eventuelt	1
Beslutning for Punkt 3: Eventuelt	1

Punkt 1: Godkendelse af referat

Beslutning for Punkt 1: Godkendelse af referat

Referatet blev godkendt.

Punkt 2: Forberedelse til byrådsmødet d. 23. marts 2023

Beslutning for Punkt 2: Forberedelse til byrådsmødet d. 23. marts 2023

Mødet blev drøftet.

Punkt 3: Eventuelt

Beslutning for Punkt 3: Eventuelt

Intet

Punkt 2: Samarbejdsaftale for socialkompas.dk (HBL)

Tid: 10 min. Deltagere: Anders Probst-Jensen

Beslutningsmemo

8. marts 2023

Side 1 af 2

Emne **Indgåelse af samarbejdsaftale med Frivilligcenter Aarhus om socialkompasset.dk**
Til Rådmand for Børn og Unge Thomas Medom

BØRN OG UNGE

Strategi og Udvikling
Aarhus Kommune

1. Hvorfor fremsendes forslaget?

Forvaltningschef Helle Bach Lauridsen har med chefgruppens anbefaling sat forslaget på dagsorden, med henblik på at få Rådmandens godkendelse af den nye samarbejdsaftale for socialkompasset.dk

Formålet med aftalen er at sikre driften i Aarhus Kommune af socialkompasset.dk

Socialkompasset.dk udspringer af Børn og Unges indsats for frivillighed og samskabelse og har til formål at give borgere og kommunale medarbejdere et overblik over tilbud fra civilsamfund og kommune, samt at gøre det lettere at søge hjælp til sig selv eller andre. Det skete på årsmødet for Børne og ungealliancen i 2018, hvor deltagerne fra civilsamfund og kommune pegede på at der var en stor mængde frivillige ressourcer som ikke nåede ud til børnene og de unge, udelukkende på grund af manglende kendskab blandt de voksne som er nærmest børnene.

I 2021 lykkedes det at lave en tværkommunal aftale om udvikling og drift af den første version i Aarhus. I 2022 var der 8.615 unikke besøgende, hovedsageligt i tidsrummet 08.00-16.00, hvilket tyder på at det er arbejdsrelaterede søgninger, og at den menige Aarhusianer fortsat har til gode at opdage portalen.

Socialstyrelsen har fra 2023 afsat midler til en national udgave af portalen som blev lanceret på en national konference på Aarhus Rådhus 8 februar 2023.

Den nationale portal kræver en lokal vedligeholdelse og kvalitetssikring af indholdet på portalen jf. vedlagte samarbejdsaftale. Børn og Unges andel af finansieringen er 16.833 kr. årligt.

2. Indstilling – hvad skal der tages stilling til?

Det indstilles at Rådmanden:

- Tager videreførelsen af portalen til efterretning
- Godkende samarbejdsaftalen med Frivilligcenter Aarhus og de øvrige magistratsafdelinger

Kommunikation

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Direkte telefon: 29209978

Direkte e-mail:
apjen@aarhus.dk

Sagsbehandler:
Anders Probst-Jensen

- ved eventuel beslutning om ikke at indgå samarbejdsaftalen, drøfte hvordan civilsamfundstilbud alternativt skal formidles og håndteres i MBU.

8. marts 2023
Side 2 af 2

3. Hvilke ændringer indebærer forslaget?

Socialkompasset.dk indarbejdes i alle relevante processer i Børn og Unge hvor tilbud fra civilsamfundet kan supplere Børn og Unges tilbud, f.eks. ved ventelister til PPR

4. Økonomiske konsekvenser af forslaget

Børn og Unges faste andel af finansieringen på 16.833 kr. årligt anvises til budgettet for Børn og Unges indsats for Frivillighed og Samskabelse, så længe indsatsen kører.

5. Videre proces og kommunikation

Rådmandens beslutning kommunikeres til relevante parter, herunder de pågældende medarbejdere, ledere samt den tværmagistratslige styregruppe for frivillighed og samskabelse, ligesom det kommunikeres via Aarhus.dk, når alle Rådmænd har godkendt aftalen.

Samarbejdsaftale om Socialkompasset

mellem Frivilligcenter Aarhus og Aarhus Kommune

(MSO, MBU, MSB, MKB, BMA og Fællessekretariatet for Frivillighed og Samskabelse)

Aftalens parter

Aftalens parter er:

- Frivilligcenter Aarhus
- Magistratsafdelingen for Børn og Unge
- Magistratsafdelingen for Sociale forhold og Beskæftigelse
- Magistratsafdelingen for Sundhed og Omsorg
- Magistratsafdelingen for Kultur og Borgerservice
- Borgmesterens Afdeling
- Sekretariatet for Frivillighed og Samskabelse

Aftalens indhold

Aftalen omhandler drift, udvikling og udbredelse af Aarhus kommunes tilbud på den nationale portal socialkompasset.dk, som er en oversigt over frivillige sociale foreningstilbud og åbne kommunale tilbud (herefter sociale og sundhedsrettede tilbud) i Danmark. evalueres en gang om året.

Formål med samarbejdsaftalen

Samarbejdsaftalens formål er at videreføre samarbejdet om at, drive , udvikle og implementere overblikket over sociale og sundhedsrettede tilbud i Aarhus, på den digitale platform socialkompasset.dk.

Portalen blev udviklet i samarbejde mellem Aarhus Kommune og Frivilligcenter Aarhus i 2021-2022. Herefter har socialstyrelsen bevilget midler til en national udvidelse som administreres af Friise.

Portalens formål er at skabe overblik og gøre Sociale og sundhedsrettede tilbuddet tilgængelige for borgere og fagpersoner. Ved at sikre viden om og overblik over tilbud og indsatser kan platformen understøtte en tidlig og forebyggende indsats, ligesom tilbuddene kan fungere som supplement eller efterværn ift. en visiteret/professionel indsats til gavn for alle borgere i Aarhus.

Formålet med samarbejdet er således at:

1. Styrke kendskabet blandt borgere og fagpersoner til sociale og sundhedsrettede tilbud og indsatser på tværs af kommunens og civilsamfundets indsatser.
2. Styrke kendskab og koordinering mellem kommunale indsatser og frivillige sociale tilbud, som retter sig mod samme udfordringer eller målgrupper – og skabe overblik over potentielle samarbejdspartnere.

3. skabe et strategisk og opdateret overblik over tilbud, hvilket synliggør både manglende og overflødige indsatser.
4. Fungere som en del af kommunens beredskab ved kriser og akutte sociale udfordringer
5. Understøtter foreningslivets mangfoldighed og fleksibilitet ved at gøre det lettere for foreninger og frivillige initiativer at synliggøre deres indsatser og lokalisere potentielle samarbejdspartnere, også for nye og midlertidige indsatser.
6. Synliggøre borgernes mulighederne for at støtte et bestemt formål, ved at engagere sig frivilligt.

Målgruppe

Samarbejdet omfatter overordnet to hovedmålgrupper:

- Brugere - Dem der søger tilbud til sig selv eller andre
- Udbydere - dem der udbyder tilbud.

Platformen – for brugerne:

- **For borgere:** På Socialkompas.dk kan borgere søge på udfordringer, målgrupper eller aktiviteter (fx rådgivning, angst, overvægt, gåture, madlavning, mv.) kombineret med aldersgruppe og geografi. Brugervenlighed og overskuelighed vægtes højt, så relevante foreningstilbud bliver let tilgængelige for borgere med behov herfor.
- **For pårørende:** Socialkompas henvender sig ligeledes til mennesker, som gerne vil tilbyde deres pårørende en hjælpende hånd. På socialkompas kan man nemt og hurtigt finde frem til relevante tilbud – hvad enten det er til kollegaen med stresssymptomer, den ensomme nabo eller et familiemedlem med kronisk sygdom.
- **For kommunale medarbejdere og frivillige med borgerkontakt:** Alle medarbejdere og frivillige med direkte kontakt til borgere kan få overblik over, hvilke tilbud der findes inden for deres fagområde og borgergruppe. Dermed vil de kunne hjælpe borgere med selv at finde det tilbud der passer bedst til den enkelte borger, men de vil også kunne tilpasse egne indsatser og finde alle relevante samarbejdspartnere.
- **For kommunale medarbejdere og civilsamfundsrepræsentanter, som arbejder med udvikling af indsatser:** Medarbejdere der arbejder med udvikling af nuværende eller nye indsatser, vil på baggrund af portalens overblik over samtlige tilbud og indsatser, kunne tilpasse indsatser i forhold til udviklingen i udfordringer og udbuddet fra det frivillige sociale område. Portalen vil give et godt afsæt til at finde samarbejdspartnere på det civile og kommunale område om de største udfordringer i Aarhus.

Platformen – for udbydere:

- **For foreningerne:** Socialkompas.dk giver frivillige initiativer og foreninger mulighed for at skabe synlighed om deres tilbud. Især for de mindre foreninger og løst organiserede initiativer er dette af stor betydning, da de ofte ikke har andre

kommunikationsplatforme. Ligeledes kan portalen blive en central platform for midlertidige indsatser og nystartede initiativer.

Alle frivillige sociale og sundhedsrettede frivillige tiltag kan oprette sig på platformen. Civilsamfundsorganisationerne er selv ansvarlige for oprettelse og opdatering. Brugerervenlighed vægtes højt. Frivilligcentret supporterer både oprettelse og løbende opdatering. Frivilligcentret sikrer kvalitet via gennemlæsning før publicering, ligesom man sikrer at indhold og kontaktinfo er opdateret.

- **For kommunale udbydere af åbne gratis tilbud:** Portalen giver mulighed for at synliggøre tilbud åbne og gratis kommunale tilbud på lige fod med Frivillige sociale tilbud. Det er med til at give borgerne det fulde overblik. Men det giver også alle aktører det fulde billede af hvilke ressourcer der findes og hvilke udfordringer der mangler ressourcer.

Indhold/aktiviteter

Samarbejdsaftalen omhandler drift, udviklingspunkter og udbredelse af socialkompas.dk, som giver overblik over frivillige sociale tilbud samt åbne og gratis kommunale tilbud.

Ud over de direkte søgeresultater viser portalen også tematiserede søgninger til inspiration. Derudover vil der være en reaktion på søgninger som ikke giver resultater, hvor man får mulighed for at få hjælp, dvs. en slags nødknap. Denne mulighed vil bringe borgeren i kontakt med en medarbejder på frivilligcenteret eller en frivillig foreningsvejleder, som enten kan finde relaterede indsatser eller melde tilbage til følgegruppen om manglende tilbud.

Organisering

aarhus/socialkompas.dk udvikles og følges i to centrale fora:

Styregruppen

Indsatsen forankres under styregruppen for Frivillighed og Samskabelse med deltagelse fra lederen af Frivilligcenter Aarhus og medarbejderen med ansvar for socialkompas.

Styregruppens medlemmer fra de deltagende magistratsafdelinger godkender samarbejdsaftale og evt. ændringer i indhold eller arbejdsgange efter indstilling fra Følgegruppen.

Følgegruppe

Følgegruppe består af en repræsentant fra hver af de deltagende magistratsafdelinger, Frivilligcenter Aarhus og sekretariatet for Frivillighed og Samskabelse. Følgegruppen mødes kvartalsvist. Frivilligcenter Aarhus sekretariatsbetjener følgegruppen, og er ansvarlige for indkaldelse, referat og opfølgning mellem møder.

Følgegruppen har ansvaret for følgende:

- Løbende sparring og kvalificering af portalen ift. både indhold og udbredelse.
- Opstilling af mål for indhold og udbredelse samt opfølgning på disse.
- Udvikling og implementering af kommunikationskampagne målrettet kommunale medarbejdere og borgere

- Ansvar for udrulning i de respektive magistratsafdelinger. Det har enorm betydning at de borgernære medarbejdere anvender socialkompasset. Og at der arbejdes med tilpasning af socialkompasset, så det bliver lettere for disse medarbejdere.
- Definition og gennemførelse af udviklingsaktiviteter, som inddrager brugere og udbydere.
- Følge udbuddet af sociale tilbud, i forhold til udfordringerne i Aarhus og koordinere med igangværende eller kommende indsatser eller faglige fora.

Årshjul

1. kvartal:
 - Møde i Følgegruppen, som følger op på mål og succeskriterier for året
 - Møde i Styregruppen m. status og afrapportering fra seneste år
 - Opfølgning på evalueringsplan
2. kvartal:
 - Møde i Følgegruppen, som drøfter udviklingsaktiviteter med inddragelse af brugere og udbydere.
 - Kommunikation og implementering
3. kvartal:
 - Møde i Følgegruppen, som følger op på udviklingsaktiviteter.
 - Møde i Styregruppen: Drøftelse af fokusområder for det kommende år
4. kvartal:
 - Møde i Følgegruppen
 - Foreløbig opfølgning på mål for året samt definition af mål og succeskriterier for kommende år

Rolle og -opgavefordeling

Ansvar for drift af portalen ligger hos Frivilligcenter Aarhus.

Frivilligcentret har ansvaret for følgende opgaver:

- Projektledelse.
- Sekretariatsbetjening af følgegruppe.
- Opfølgning på tiltag og forbedringsinitiativer imellem møder med følgegruppe.
- Opfølgning på udviklingstiltag vedr. inddragelse af brugere og udbydere.
- Bidrage til forberedelse af møder i styregruppen
- Løbende dialog med webudvikler
- Gennemlæsning og godkendelse af tilbudsbeskrivelser på alle eksisterende tilbud (oprettelser) fra både civilsamfundsorganisationer og kommunale tilbud.
- Overvågning af interval for automatisk udsendelse af påmindelser til foreninger om at ajourføre oplysninger.
- Godkendelse af opdateringer fra foreningerne – eller tilbagemelding/dialog med foreningerne, hvis noget skal rettes.
- Løbende opdatering af kontaktoplysninger på de personer som skal modtage påmindelser om at opdatere deres side.

- Support til foreninger – hjælpe når foreninger henvender sig med problemer eller tekniske spørgsmål
- Vedligeholdelse af procedurer for foreninger og FCAAs administration.
- Formidling til frivillige sociale og sundhedsrettede foreninger.
- Løbende opfølgende arbejde ift. at få flere tilbud med på portalen.

De deltagende magistratsafdelinger

De deltagende magistratsafdelinger har ansvaret for følgende:

- Deltagelse i følgegruppens møder og heraf afledte opgaver
- Sikre udbredelse af socialkompas.dk blandt kommunens medarbejdere

Opfølgning og evaluering

Følgegruppen opstiller mål for portalen ift.

- Indhold på portalen - antal tilbud, henholdsvis civilsamfundstilbud og kommunale tilbud.
- Anvendelse i praksis – antal unikke besøgende, antal besøg i alt
- Kommunikationskampagne og formidlingstiltag – målrettet hhv. foreninger, borgere og kommune.
- Organisering og samarbejde.

Følgegruppen følger op på samtlige punkter minimum 2 gange om året.

Økonomi

Samarbejdsaftalen indeholder et tilskud til Frivilligcenter Aarhus og et beløb til fælles udgifter. Tilskuddet og udgifterne deles mellem de 6 parter: MSO, BA, MKB, MSB, MBU og Fællessekretariatet for Frivillighed og Samskabelse:

Tilskuddet til Frivilligcenter Aarhus

Samarbejdsaftalen indeholder et tilskud fra Aarhus Kommune til Frivilligcenter Aarhus på 91.000 hvert år fra 2023.

Tilskuddet skal understøtte driften og udviklingen ifm. samarbejdet om socialkompas.dk og sikre kvalitet og kontinuitet.

Drift: Drift og kvalitetssikring af portalen samt projektledelse af samarbejde (5 timer/uge)	65.000 kr.
Udvikling: Løbende tiltag ifm. inddragelse af brugere og udbydere samt div. Forbedrings- og udviklingsinitiativer (2 timer/uge)	26.000 kr.
I alt inklusiv. moms.	91.000 kr.

Det samlede tilskud overføres til Frivilligcenter Aarhus' CVR-nummer 16847070 eller Frivilligcentrets NEMkonto: Merkur Bank, reg. 8401, konto 1286832 som et engangsbeløb inden udgangen af februar hvert år. Overførslen mærkes socialkompas.dk

Fælles udgifter

De deltagende magistratsafdelinger forpligter sig til at bidrage med medarbejdertimer til arbejdet i følgegruppen.

De deltagende magistratsafdelinger deler udgiften til følgende:

Tilskud til frivilligcenter Aarhus	91.000 kr.
Fællesudgifter til kommunikation (grafik, tryk, distribution)	10.000 kr.
I alt	101.000 kr.
Udgift for hver part	16.833 kr.

De enkelte magistratsafdelinger overfører deres bidrag til Fællessekretariatet som administrerer de fælles udgifter.

Beløbet overføres til:

Psp-element: XG-3130010000-00046 Tværgående indsats – Frivillighed og samskabelse

Az-ident: AZSKG46, Tina Stefansson (tist@aarhus.dk)

Aftaler om ophævelse af samarbejdet

Aftalen overgår til drift pr. 1. januar 2023.

Der følges op på samarbejde og målsætninger hvert år. I forbindelse hermed drøftes

- Samarbejdets værdi for borgerne
- Eventuelle justeringer af opgaverne indenfor driftstilskuddet
- Eventuelt samarbejde om udviklings- eller tillægsopgaver det kommende år
- Samarbejdsaftalens økonomi

Aftalen er betinget af at aftalen mellem Frivilligcenter Aarhus og FriSe vedligeholdes.

Aftalen kan af begge parter opsiges hvert år inden udgangen af september. Opsigelsen skal være skriftlig. Tilskuddet og samarbejdet ophører dermed for kommende år, men tilbagebetales ikke for det indeværende år.

Kontaktpersoner

Der findes en følgegruppe med medarbejderrepræsentanter udpeget af styregruppen.

Kontaktpersonerne repræsenterer følgende magistratsafdelinger/organisationer:

- Magistratsafdelingen for Børn og Unge
- Magistratsafdelingen for Sociale forhold og Beskæftigelse
- Magistratsafdelingen for Sundhed og Omsorg
- Magistratsafdelingen for Kultur og Borgerservice
- Borgmesterens Afdeling
- Fællessekretariatet for Frivillighed og Samskabelse
- Frivilligcenter Aarhus

Aftalen godkendes af Borgmester, Rådmænd og formanden for Frivilligcenterets Bestyrelse

Aftalen er godkendt

Dato

Punkt 3: Forlængelse af udvidede frihedsgrader på skoleområdet (OKJ)

Tid: 15 min. Deltagere: Karina Corneliusen og Jens Møller Hald

Beslutningsmemo

23. marts 2023

Side 1 af 3

Emne **Forlængelse af de udvidede frihedsgrader på skoleområdet**
Til Rådmandsmøde den 28. marts 2023

1. Hvorfor fremsendes forslaget?

Forvaltningschef Ole Kiil Jacobsen har sat forslaget på dagsorden med henblik på drøftelse af og stillingtagen til udmøntning af frihedsgraderne på folkeskoleområdet i skoleåret 2023/24.

Den 10. februar 2023 indgik folkeskoleforligskredsen en national politisk aftale om forlængelse af visse udvidede frihedsgrader på folkeskoleområdet i skoleåret 2023/24:

- Forlængelse af mulighed for at konvertere al understøttende undervisning i 2023/24.
- Forlængelse af mulighed for at fravige målsætning om fuld kompetencedækning i 2023/24.

Derudover indebærer aftalen, at den tidligere besluttede udviklingsliste over skoler med bekymrende kvalitet udgår. Udviklingslisten var en del af Aftale om det nye evaluering- og bedømmelsessystem (oktober 2021), hvor folkeskoler med bekymrende kvalitet (op til 10 % af skolerne) kunne udtrækkes, og hvor der skulle laves en udviklingsplan for hver skole.

Lovforslaget herom forventes fremsat i anden halvdel af april, så lovprocessen kan færdiggøres inden sommerferien. Ifølge ministeriet er der lagt op til en videreførelse af den lovvedtagelse, der gælder for indeværende år. Rådmandens og byrådets vedtagelse er under forudsætning af, at loven vedtages som forventet.

Der blev orienteret om den politiske aftale om forlængelse af frihedsgraderne på skoleledernetværksmøde den 20. februar.

2. Indstilling – hvad skal der tages stilling til?

Det indstilles:

- At udkast til byrådsindstilling (se bilag) om at delegere beslutningskompetencen til skolerne ift. at konvertere al understøttende undervisning i 2023/24 godkendes.
- At rådmanden beslutter, at det delegeres til skolelederne at beslutte at fravige kravet om fuld kompetencedækning i 2023/24.

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Telefon: 29 20 99 44
Direkte telefon: 23 38 01 33

Direkte e-mail:
jemol@aarhus.dk

Sagsbehandler:
Jens Møller Hald

23. marts 2023
Side 2 af 3

3. Hvilke ændringer indebærer forslaget?

Beslutningen om øgede frihedsgrader i folkeskolen blev første gang truffet i juni 2021 af et bredt flertal i Folketinget og gjaldt for skoleåret 2021/22. De udvidede frihedsgrader blev i foråret 2022 forlænget til skoleåret 2022/23.

Hvad angår muligheden for at konvertere al understøttende undervisning, vil det således være en forlængelse af den frihedsgrad, der har været gældende i 2021/22 og 2022/23.

Bestemmelsen giver kommunalbestyrelsen mulighed for at afkorte al tiden til den understøttende undervisning i skoleåret 2023/24, med henblik på tilrettelæggelse af andre aktiviteter, der udløser et tilsvarende personaleforbrug i undervisningen. Konverteringen kunne fx være til to-voksentimer.

Med afsæt i tidligere vurdering fra Børn og Unges jurister skal denne beslutning tages af byrådet, og den er ikke umiddelbart omfattet af almindelig delegation. Det skyldes bl.a., at en beslutning om konvertering af understøttende undervisning vil have indflydelse på skoledagens længde, der efter folkeskolelovens § 40, stk. 2 skal besluttes af kommunalbestyrelsen på et møde.

Byrådet har tidligere tiltrådt dette to gange for et år ad gangen (henholdsvis den 13. oktober 2021 og den 8. juni 2022). Disse beslutninger er således ikke gældende for den forlængede frihedsgrad i skoleåret 2023/24.

Der er derfor vedlagt et bilag med et udkast til byrådsindstilling om at delegerede beslutningskompetencen til skolerne i forhold til at konvertere al understøttende undervisning i 2023/24.

Skoleleders godkendelse kan herefter foregå årgangs- eller klassevis ud fra en konkret vurdering af den enkelte årgangs eller klasses behov for at nedskalere undervisningstiden med henblik på at sikre den faglige udvikling.

Hvad angår muligheden for at fravige kravet om fuld kompetencedækning, vil det ligeledes være en forlængelse af den frihedsgrad, der har været gældende i 2021/22 og 2022/23.

Kommunerne/skolerne har også i det kommende skoleår mulighed for at fravige målsætningen om, at lærerne skal have undervisningskompetence i de fag, de underviser i – målsætningen om fuld kompetencedækning.

Det skal give en større grad af frihed til at prioritere andre pædagogiske hensyn, fx 'få-lærere-princippet', så klasserne i højere grad kan have de samme lærere i løbet af skoledagen.

23. marts 2023
Side 3 af 3

Med afsæt i tidligere vurdering fra Børn og Unges jurister er denne beslutningskompetence i praksis jf. styrelsesvedtægten delegeret til rådmanden, der kan delegerer den videre til forvaltningen eller skolelederne.

4. Økonomiske konsekvenser af forslaget

Hvad angår den udvidede mulighed for konvertering af understøttende undervisning, forudsætter det – som det allerede kendes fra den eksisterende mulighed for konvertering – at de frigivne personaleressourcer bliver på skolen og bruges i undervisningen.

Derudover vil der – ligesom ved eksisterende beslutninger om afkortning af skoledagens længde – skulle tilbydes eleverne plads i SFO i de timer, som fravigelsen af den samlede undervisningstid vedrører, uden særskilt betaling fra forældrene. Det gælder for elever, der er indskrevet i SFO.

Ved beslutning om en kortere skoledag kan der – i lighed med de foregående år – også opstå behov for tidligere åbning af klubberne, hvilket kan forudsætte lokale aftaler mellem skole og UngiAarhus om åbningstiderne.

Der er ikke lagt op til, at der nationalt følger økonomi med i forhold til tidligere åbning i SFO og klub. Frihedsgraderne medfører muligheder, som kommunerne kan, men ikke skal, tage i anvendelse. Kommunerne vil selv skulle tilvejebringe den nødvendige finansiering, hvis der træffes beslutning om at afkorte skoleugens længde, og der opstår et øget pasningsbehov.

5. Videre proces og kommunikation

Nedenstående er et bud på tidsplan for beslutningsproces vedr. forlængelse af mulighed for at konvertere al understøttende undervisning i 2023/24.

Aktivitet	Tid
Rådmandsmøde	28. marts
Fremsendelse til Borgmesterens Afdeling	29. marts
Magistratsmøde	12. april
Byrådsmøde (1. behandling)	26. april
Evt. udvalgs møde	2. maj
Byrådsmøde (2. behandling)	10. maj

Indstilling

Til Aarhus Byråd via Magistraten
Fra Børn og Unge
Dato 16. marts 2023

Forlængede frihedsgrader på skoleområdet

1. Resume

Der er i februar 2023 indgået en national politisk aftale om forlængelse af de udvidede frihedsgrader på skoleområdet, så de også gælder i det kommende skoleår.

Med denne indstilling foreslås det, at byrådet tager stilling til den frihedsgrad, som kræver byrådets vedtagelse. Det foreslås således, at byrådet atter delegerer til skolerne at beslutte, om de vil benytte muligheden for at afkorte skoleugen ved at konvertere hele eller dele af den understøttende undervisning til bl.a. to-voksenordninger.

Fleksibiliteten og friheden skal give skolerne fortsat mulighed for at tilrettelægge skoledagen og prioritere de indsatser, som giver fagligt og pædagogisk mening lokalt.

Det udvidede råderum ligger i forlængelse af Aarhuskompassets tilgang om, at styring i højere grad skal fremme frihed under ansvar og værdi for borgerne.

2. Beslutningspunkter

Det indstilles:

At 1) det delegeres til skolerne i skoleåret 2023/24 at beslutte, om de vil benytte muligheden for at konvertere al understøttende undervisning til andre aktiviteter, der indebærer et tilsvarende personaleforbrug i undervisningen.

3. Hvorfor fremsendes indstillingen?

Folkeskoleforligskredsen har den 10. februar 2023 indgået aftale om at forlænge de udvidede frihedsgrader om fuld kompetencedækning og konvertering af al understøttende

undervisning i folkeskolen i skoleåret 2023/24. Lovforslaget herom forventes fremsat i anden halvdel af april, så lovprocessen kan færdiggøres inden sommerferien. Byrådets vedtagelse er under forudsætning af, at loven vedtages som planlagt.

Beslutningen om øgede frihedsgrader i folkeskolen blev første gang truffet i juni 2021 af et bredt flertal i Folketinget og gjaldt for skoleåret 2021/22. De udvidede frihedsgrader blev i foråret 2022 forlænget til skoleåret 2022/23.

Hvad angår frihedsgraden om at konvertere al understøttende undervisning, har byrådet tilsvarende tiltrådt dette to gange for et år ad gangen, henholdsvis den 13. oktober 2021 og den 8. juni 2022.

Rådmanden for Børn og Unge har – i lighed med de sidste to år – besluttet at delegere kompetencen til skolelederne i forhold til at kunne beslutte at fravige kravet om, at lærerne i skoleåret 2023/24 skal have undervisningskompetence i de fag de underviser i. Det skal give en større grad af frihed til at prioritere andre pædagogiske hensyn, fx "fælles lærere-princippet".

Frihedsgraderne ligger i forlængelse af det aktuelle fokus i Børn og Unge på at forenkle administrative krav og dokumentation samt fremme det lokale råderum.

4. Hvilken værdi skabes for borgere og samfund?

Skolerne har i de forgangne skoleår sat pris på friheden til at tilrettelægge undervisningen ud fra, hvad der giver mest faglig mening for eleverne.

Beslutningen vil fortsat gøre det muligt for skolerne at gøre elevernes skoledag kortere og i stedet bruge ressourcerne på fx flere timer med to voksne i klassen.

To-voksenordninger kan være et redskab til at styrke læringen og trivselen for såvel elever med særlige behov som øvrige elever, såfremt der er en god rollefordeling mellem de professionelle. Det kan ske gennem mere fokuseret tid til den enkelte elev og bedre mulighed for en differentieret tilrettelæggelse af undervisningen. Der er ligeledes tilfæl-

de, hvor en lidt kortere skoledag kan understøtte elevernes læring, udvikling og trivsel bedre end en længere skoledag.

Jf. Aarhuskompasset kan delegering af beslutningskompetencen til skolerne medvirke til at sikre, at beslutninger om tilrettelæggelsen af børnenes og de unges skoledag og skemalægning tages der, hvor viden om og indsigt i børnene og de unges trivsel, læring og udvikling er størst.

5. Hvad, hvem og hvordan?

Med frihedsgraden vil skolen (i praksis skolelederen) fortsat have mulighed for at afkorte skoleugens længde med al tiden til understøttende undervisning, så det bliver muligt at prioritere andre aktiviteter, der udløser et tilsvarende personaleforbrug i undervisningen.

Skolebestyrelsen vil altid skulle afgive en udtalelse, inden der kan træffes beslutning om at afkorte skoledagen.

Muligheden for at konvertere al understøttende undervisning via frihedsgraden er mere vidtgående end de almindelige muligheder i lovgivningen (§ 16 b og d), hvor byrådet tidligere har delegeret kompetencen til skolerne.

De frigivne ressourcer skal prioriteres til andre aktiviteter, der udløser et tilsvarende personaleforbrug i undervisningen. Konverteringen kunne fx være til to-voksenordninger, flere fagtimer, holddeling eller turboforløb i udvalgte fag.

Der skal foretages en konkret og individuel vurdering af den enkelte årgangs eller klasses behov for at nedskalere undervisningstiden for at sikre klassens faglige udvikling. Der skal fortsat findes tid til de aktiviteter, der normalt indgår i klassens tid, i den samlede undervisningstid.

6. Hvilke ressourcer kræves?

Den forlængede mulighed for konvertering af understøttende undervisning forudsætter – som det allerede kendes fra den eksisterende ordning – at de frigivne personaleresourcer bliver på skolen og bruges i undervisningen.

Som hidtil vil eleverne skulle tilbydes plads i SFO i de timer, som fravigelsen af den samlede undervisningstid vedrører, uden særskilt betaling fra forældrene. Det gælder for elever, der er indskrevet i SFO.

Ved beslutning om en kortere skoledag kan der – i lighed med den hidtidige praksis – være behov for tilpasning af åbningstiden af klubberne, hvilket forudsætter lokale aftaler mellem skole og UngiAarhus om åbningstiderne.

I lighed med den eksisterende praksis for afkorting af undervisningstiden er det således op til en lokal dialog og aftale, hvorledes åbningstiden tilrettelægges inden for rammerne, herunder hvordan en eventuel udvidelse af åbningstiden finansieres.

7. Hvordan følges der op?

Børn og Unge samler efter skoleåret 2023/24 op på erfaringerne med frihedsgraderne på 6-18-årsområdet i Aarhus. På den baggrund kan Aarhus Kommune bidrage til den forventede nationale drøftelse om, hvordan frihedsgraderne bedst gribes an fremover.

Thomas Medom

/

Tanja Nyborg

Tidligere beslutninger

- Byrådsbeslutning: "Flere frihedsgrader på 6-18-årsområdet", den 13. oktober 2021.
- Byrådsbeslutning: "Udvidede frihedsgrader på skoleområdet", den 8. juni 2022.

Pædagogik og Forebyggelse

Antal tegn: 6.442

Tlf.: 29 20 99 44

Sagsbehandler: Jens Møller Hald

Tlf.: 23 38 01 33

E-post: jemol@aarhus.dk

Punkt 4: Udkast til børne- og ungepolitik (OKJ)

Tid: 15 min. Deltagere: Louise Overballe og Rikke Slot

Beslutningsmemo

24. marts 2023
Side 1 af 3

Emne **Fornyelse af børne- og ungepolitikken**
Til Rådmanden

1. Hvorfor fremsendes forslaget?

Forvaltningschef Ole Kiil Jacobsen har sat forslaget på dagsorden, med henblik på at rådmanden kvalificerer og godkender udkastet til den fornyede børne- og ungepolitik. Derudover bedes rådmanden tage stilling til forslaget om at stille spørgsmål om handlinger og omsætning af politikken i høringsprocessen.

Chefgruppen behandlede politikudkastet på chefmødet d. 23. marts 2023. De udtrykte bred opbakning til teksten i sin helhed og ros til processen, men ønskede ændring af det grafiske udtryk i plakaten. Skepsissen ift. grafikken gik særligt på, at tegningerne af børnene ikke tilstrækkeligt signalerer et 0-18- årsperspektiv.

2. Indstilling – hvad skal der tages stilling til?

Det indstilles at rådmanden

1. Kvalificerer og godkender politikudkastet med de ændringer, der er lavet efter input fra kvalificeringsprocessen.
2. Tager stilling til forslaget om stille spørgsmål vedr. handlinger og omsætning af politikken ifm. høringsprocessen.

3. Hvilke ændringer indebærer forslaget?

Første udkast til fornyet børne- og ungepolitik blev præsenteret for chefgruppen og rådmanden i december-januar 2022-23. I løbet af januar og februar er politikudkastet blevet præsenteret og drøftet i styregruppen for fornyelsen af politikken, i chefgrupper i alle magistratsafdelinger, i Børn og Ungeudvalget samt på møde med handicapforeningerne.

3.1: Input fra kvalificeringsprocessen

Input fra kvalificeringsprocessen er indarbejdet i vedlagte nye udkast til børne- og ungepolitik. Under de enkelte afsnit fremgår det, hvilke input der er kommet, og som så vidt muligt er søgt indarbejdet.

Der er generelt meget positive tilbagemeldinger. Der er opbakning til politikens opbygning, afsættet i børnenes perspektiver og fokus på de voksnes rolle. Magistratsafdelingerne giver desuden udtryk for, at de gerne vil forpligtes af politikken, og det er imødekommet ved at ændre ordlyden forskellige

Børn og Unge

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Direkte telefon: 29 20 97 04

Direkte e-mail:
uph@aarhus.dk

Sag: EMN-2021-079315

Sagsbehandler:
Rikke Slot
Louise Dam Overballe
Ulla Parbo Hefsgaard

steder i teksten, så det tydeligt favner bredere end MBU og ved at tilføje nøgleord fra andre områder.

24. marts 2023
Side 2 af 3

Nedenfor er eksempler på en række af de temaer, der er foreslået "skruet op for", nævnt eller justeret, og som nu er indarbejdet i politikudkastet:

- Mental sundhed
- Byens rum, natur og kultur
- Civilsamfund
- Sårbare forældre
- Børn med handicap eller i sårbare og udsatte positioner
- Fokus på at ansvarliggøre børnene og de unge i takt med alder
- Læring er andet end boglig læring
- De fysiske fællesskaber
- Fokus på udviklingen af sociale kompetencer

3.2. Høringsprocessen og proces for omsætning og handlinger

På turen rundt i magistratsafdelingerne er det blevet klart, at politikken som en værdipolitik kalder på, at vi også skal forholde os til handlinger, som kan bidrage til at gøre politikken intentioner til virkelighed samt imødekomme ønsker til samarbejde mv.

Vi foreslår at indarbejde handlingsaspektet i høringen på følgende måde:

- I høringsmaterialet stiller vi spørgsmålet: *"Hvad kalder det på af handlinger for at politikken intentioner skal kunne mærkes af børn og unge i deres hverdag?"* (plus evt. underspørgsmål)
- Inputtene fra høringen kondenseres og samles i et katalog med forslag til handlinger.
- Ud fra dette kan rådmanden vælge at prioritere eller fremhæve visse handlingsmuligheder, eller lægge op til en efterfølgende proces, inden materialet sendes frem til Byrådet i forbindelse med deres behandling af politikken.

4. Økonomiske konsekvenser af forslaget

-

5. Videre proces og kommunikation

Nedenstående procesplan er en justering af den procesplan, der blev godkendt på rådmandsmødet den 3/1 2023.

Dato	Aktivitet	Formål
15. december 2022	Chefmøde	Kvalificering af udkast til opbygning, afsnit og tekststykker
3. januar 2023	Rådmandsmøde	Kvalificering af udkast til opbygning, afsnit og tekststykker

9. januar 2023	Styregruppemøde	Kvalificering af udkast til oplysning og tekststykker
Jan.-feb. 2023	Kvalificeringsaktiviteter	Kvalificering af udkast til politik, herunder konkrete afsnit og tekststykker
25. januar	Udvalgsmøde	Kvalificering af udkast til politik
Primo marts 2023	Skriveproces	Indarbejde input fra kvalificeringsaktiviteter, herunder dilemmaer
22. marts 2023	Styregruppemøde	Kvalificering af politikudkast, herunder drøftelse af ændringsforslag og dilemmaer.
23. marts 2023	Chefmøde	Drøftelse af dilemmaer og ændringsforslag, samt proces for handlinger
28. marts 2023	Rådmandsmøde	Drøftelse af dilemmaer og ændringsforslag, samt proces for handlinger
Ultimo marts / primo april	Udarbejde høringsmateriale	Stille spørgsmål ifm. høringen "hvad kalder det på ift. at omsætte intentionerne i politikken?"
13. april	Chefmøde	Godkendelse af høringsudkast og øvrigt høringsmateriale
18. april	Rådmandsmøde	Godkendelse af høringsudkast og øvrigt høringsmateriale
19. april	Udvalgsmøde	Orientering om høringsmateriale
20. april – ultimo maj 2023	Høringsproces, evt. høringsmøde via Teams	Inkl. "Hvad kalder det på ift. at omsætte intentionerne i politikken?"
Primo juni 2023	Tilrette politik og udarbejder byrådsmateriale	Byrådsindstillingen indeholder en opsamling af input fra høringsproces vedr. handlinger samt ramme for omsætning
14. juni	Evt. skriftlig orientering af Udvalget	Orientering om input fra høringsprocessen
15. juni 2023	Chefmøde	Godkendelse af politik og øvrigt materiale til Byråd
20. juni 2023	Rådmandsmøde	Godkendelse af politik og øvrigt materiale til Byråd
Ultimo juni 2023	Fremsendes til byrådssekretariat	
Efter sommerferien	Byrådsbehandling	

Udkast inkl. rettelsers pba. kvalificering

Forord

Det gode børne- og ungeliv har ikke en fast opskrift eller et bestemt udtryk. Børn og unge har forskellige behov og evner, interesser og drømme. Men fælles for dem er, at de har brug for voksne omkring sig, der hjælper med at skabe rammerne for det gode børne- og ungeliv.

Vi har lyttet til børnene og de unge og har taget afsæt i deres perspektiver i udviklingen af Aarhus Kommunes børne- og ungepolitik.

De nære relationer som familie, venner og hverdag fylder i børnenes og de unges liv, men samtidig kommer globale udfordringer og ændrede livsvilkår direkte ind på børneværelset. Børn og unge er interesserede i det samfund, de lever i og vil gerne være med til aktivt at forme fremtiden fx i forhold til klima, bæredygtige måder at leve og være på, lige værd og lige rettigheder. Det kræver meget af den enkelte og af fællesskabet, og børnene og de unge udtrykker selv, at det kan være svært at finde en balance mellem viden og handlemuligheder, ansvarsfølelse og frihed til at være sig selv.

Vi skal bestræbe os på at styrke chancen, og alle børn og unge i Aarhus skal have mulighed for at udfolde deres sociale, personlige og faglige potentialer. Det er svært at forestille sig læring uden trivsel, trivsel uden fællesskaber, fællesskaber uden udvikling og udvikling uden dannelse. Vi skal derfor have et helhedssyn på børnene og de unge og deres udvikling og søge løsninger i fællesskaber – ikke mindst i en tid, hvor stigende mistrivsel rækker ved mange børn og unges fundament.

Vigtige voksne i børn og unges liv er både forældre, familie, fagprofessionelle og frivillige i foreningslivet mv. De voksne har forskellige opgaver og roller og kan noget forskelligt. Fælles for dem er, at de har et medansvar for at skabe trygge rammer for børnene og de unge. De voksne, som arbejder med børn og unge, har en fælles opgave med at sikre deltagelsesmuligheder for alle. Det kræver et særligt fokus på børn og unge i sårbare eller udsatte positioner, børn og unge med handicap og børn og unge, der står uden for fællesskabet. Det kræver samarbejde og inddragelse af netværk og civilsamfund – kommunen har ikke alle løsningerne.

Vi er på vej til at lykkes når:

- Børn og unge hjælper hinanden
- Børn og unge bevarer deres nysgerrighed
- Børn og unge lytter til hinanden
- Alle børn og unge har en god ven
- Alle børn og unge har mindst en voksen de kan gå til
- Forældre deltager og støtter hinanden, i børnenes hverdag og i fællesskaberne

Om børne- og ungepolitikken

Dette er Aarhus Kommunes sammenhængende børne- og ungepolitik. Dens værdier bygger på og flugter med internationale konventioner, national lovgivning og lokale strategiske dokumenter. Børne- og ungepolitikken er vores fælles værdimæssige ramme og grundlaget for at skabe sammenhæng på tværs for alle børn og unge i Aarhus mellem 0 og 18 år.

- For børn, unge og forældre beskriver politikken det børne- og ungesyn og de værdier, de skal møde i Aarhus Kommunes tilbud
- For medarbejdere i Aarhus Kommune er politikken og børne- og ungesynet retningsvisende og forpligtende
- For den politiske og den administrative ledelse sætter politikken retning for prioriteringer og samarbejde om opgaver og indsatser, der understøtter børne- og ungesynet, og medarbejdernes muligheder for at arbejde ud fra dette.
- For civilsamfundet og andre vigtige aktører i børnenes og de unges liv er politikken en opfordring og en invitation til et fortsat samarbejde om at skabe det gode børne- og ungeliv i Aarhus Kommune.

Når vi her i børne- og ungepolitikken taler om "de voksne", så er det både de fagprofessionelle og forældre, frivillige i foreningslivet eller andre, der kan være den enkeltes vigtigste voksne. Forpligtelsen vil være forskellig, men opfordringen er den samme: Tag et medansvar ud fra dine kompetencer og din rolle i børnenes og de unges liv.

PLACERES I TEKSTBOKS: Politikken er bygget op om vores fælles børne- og ungesyn, der præsenteres på de næste sider. De seks punkter i børne- og ungesynet er derefter foldet ud, både med afsæt i børnenes og de unges perspektiver og med et fagligt blik på dets betydning. For hvert punkt er det kort beskrevet, hvad det kræver af handling, så vi kommer tættere på at skabe et godt børne- og ungeliv for alle børn og unge i Aarhus Kommune.

Input fra kvalificering til indledning og ift. generelle perspektiver:

- *Bredt fra magistratsafdelingerne: Vi vil gerne forpligtes mere, dvs. mindre direkte MBU-rettet*
- *Ønske fra handicaporganisationerne om at børn og unge med handicap nævnes eksplicit*
- *Relationer bør skrives frem, så det ikke altid er fællesskaber, jf. børn med handicap*
- *Forpligtelse af organisationen/politikerne, så det ikke er den enkelte voksnes ansvar at lykkes – rammerne skal være der*
- *Sproglige justeringer og en større tydelighed på, hvem politikken er skrevet til*
- *Natur og bæredygtighed*
- *De voksnes forskellige ansvar, roller og opgaver*
- *Kan sammenhænge/overgange skrives frem?*
- *Overvejelser over vi vs. jeg i temaerne.*
- *Byens rum skrevet frem*

Udkast inkl. rettelselser pba. kvalificering

1. Jeg har værdi som den, jeg er

Det at være barn og ung har værdi i sig selv. De voksne skal skabe plads og tid til leg, kreativitet og til at være den, man er.

Børn og unge giver udtryk for, at leg og kreativitet er vigtig for det gode børne og ungeliv. De vil gerne udfordres og udfolde sig på mange forskellige måder, og de efterspørger aktiviteter både i skole og fritid, hvor det handler om at være i nuet

Børn og unge trives i en hverdag med leg, eksperimenteren og fordybelse. Der skal være plads til pauser, fri tid uden formål, og det er ok en gang imellem at gå glip af noget. Rammerne om det gode børne- og ungeliv, med plads til at være sig selv og med fri tid til at lege og at udvikle sig, skabes både i hjemmet, i dagtilbuddet, skolen, i fritidslivet og i byens rum. Trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes i trygge fællesskaber og læringsmiljøer, hvor der er plads til at blive til nogen og til noget.

At blive værdsat for den man er, uanset køn, etnicitet, baggrund mv. fremmer livsmestring, selvværd og trivsel hos alle mennesker. Livsmestring er at kunne udvikle sig og trives og at kunne navigere i de udfordringer, som man naturligt vil møde i livet. Relationen til forældre, og andre vigtige voksne har stor betydning for udvikling af livsmestring. Med alderen betyder udviklende fællesskaber med andre børn og unge mere og mere, herunder også de digitale fællesskaber. Samtidig er de voksne fortsat vigtige rollemodeller for det gode samvær og rummeligheden. Voksne skal derfor samarbejde om at støtte alle børn og unges væren i livet uanset deres unikke egenskaber, interesser og evner.

Det ses ved, at voksne, som arbejder med børn og unge:

- Ser det hele menneske og har blik for dets unikke potentialer
- Skaber gode rammer for leg og kreativitet
- Tager ansvar og sætter retning for fællesskab og rummelighed

Input fra kvalificeringsproces:

- *Er overskriften denne rette – ordet "værdi" forstyrrer nogle*
- *Alle oplever modgang i livet, lære at det er naturligt ikke at være glad altid*
- *Fjerne "bare at være", da det giver laissez faire-associationer*
- *Blive til nogen – er man ikke allerede det? Her har vi prioriteret at bevare udviklingsperspektivet, man er nogen, men kan også blive til nogen*
- *Downsizing, pauser, ikke nå alt*
- *Kan køn skrives ind, men uden at det skal foldes ud?*

2. Vi vil lære

Børn og unge motiveres og udvikler sig, når de møder passende udfordringer, ser mening og oplever at mestre. De voksne skal have høje ambitioner for og realistiske forventninger til alle børn og unge for at fremme læring, dannelse og chancelighed.

Børnene og de unge vil gerne lære ved at blive udfordret og udfolde sig på forskellige måder i løbet af dagen. De vil gerne bruge kroppen, computeren, naturen og deres kreativitet. De har ambitioner på egne vegne og efterspørger handlekompetencer til at blive "modne til livet". Det kan give dem bekymringer for at slå til og klare sig i deres videre liv.

De voksne skal have høje ambitioner på alle børn og unges vegne og en ufravigelig tro på og tilgang til den enkeltes mulighed for udvikling, både som individ og som en del af fællesskabet. Det gælder både børn og unge i udsatte eller sårbare positioner og dem med særlige talenter. Det kræver, at både forældre og fagprofessionelle støtter alle i at se muligheder og mening, for at fastholde børnenes og de unges motivation og lyst til at lære og mestre. Og det kræver relevante og realistiske udfordringer, som stimulerer leg, læring og dannelse for alle – uden at det bliver til pres.

Legende, eksperimenterende og nysgerrige tilgange er udgangspunktet for læring og dannelse i bred forstand. De voksne skal gribe den enkeltes initiativ og hjælpe barnet og den unge på vej. Det kræver, at de voksne skaber varierede læringsmiljøer, som inviterer til at udforske, erfare og reflektere, så læring kan opstå på mange forskellige måder. Læring er mere end boglig læring. Det er også at blive dygtig med sine hænder, lære at samarbejde og udvikle sine sociale kompetencer. Børnene og de unge skal samtidig udvikle en sund kritisk sans og evnen til at navigere, sortere og tage stilling til de mængder af informationer, de møder, ikke mindst digitalt.

Børn og unge har brug for nærværende og engagerede voksne, der vil dem, og som vil noget med dem, men de har også brug for fordybelse, plads til at være sig selv og til at gøre deres egne erfaringer. Efterhånden som børnene bliver ældre, skal de voksne understøtte dem i at udvikle færdigheder, der giver dem lyst til at dygtiggøre sig videre i uddannelse og arbejdsliv, og som forbereder dem til voksenlivet og til at kunne tage ansvar for sig selv og for andre.

Det ses ved, at voksne, som arbejder med børn og unge:

- Tager medansvar for det enkelte barn og unges trivsel, læring og udvikling, også ved at være gode rollemodeller
- Skaber varierede og motiverende læringsmiljøer af høj kvalitet.
- Er en del af en samarbejdskultur med fokus på at være fælles om faglighed og praksiserfaringer.
- Sætter alle forældres ressourcer i spil og støtter forældre, der har brug for hjælp til at støtte deres børn

Input fra kvalificeringen

- "Høje ambitioner" medfører reaktioner, men bliver balanceret med "realistiske forventninger" Også kommentarer om, at det er vigtigt at fastholde de høje forventninger
- Forberedelse til voksenlivet og til at tage ansvar skal skrives frem
- 360 grader læring – kultur, natur mv.
- Overvejelse om det er nødvendigt at nævne "digital dannelse" eksplicit – hvorfor ikke også nævne kulturel dannelse, naturdannelse mv.? (fordi børnene selv er optagede af det digitale).
- Boglig og praktisk uddannelse bør nævnes særskilt.
- Mestring og sociale kompetencer ind som begreb.

3. Vi vil være sammen

Børn og unge har brug for både at høre til og for at bidrage til meningsfulde, mangfoldige og forpligtende fællesskaber. De voksne skal sikre, at alle børn og unge har adgang til at være en værdifuld del af et fællesskab – alle børn og unge har brug for en god ven.

Børn og unge giver udtryk for, at fællesskaber og det at høre til sammen med andre er kernen i det gode børne- og ungeliv. Børn og unge i alle aldre efterspørger, at voksne hjælper med at skabe rammerne, så positive relationer og fællesskaber kan opstå.

Alle børn og unge har brug for at indgå værdigt i meningsfulde, mangfoldige og positive fællesskaber på tværs af forskellige baggrunde og behov. Fællesskaber kan se ud på mange måder, og findes mange steder. Fællesskaber kan være familien, den gode ven i børnehaven eller klassekammeraterne i skolen. Det kan være dem man ses med i klubben, foreningen, online eller i sit fritidsjob. Naboerne på vejen eller i opgangen, på tværs af generationer, i lokalsamfundet og med naturen som ramme. Fællesskabet er også et Aarhus med plads til alle og brug for alle.

Børn er mere ens, end de er forskellige, og uanset hvad, har alle et grundlæggende behov for at høre til. Børn og unge skal støttes i selv at vælge de gode fællesskaber til. Der skal være et særligt fokus på børn og unge i sårbare og udsatte positioner og deres forudsætninger for at indgå i relationer, så den enkelte gavner fællesskabet og fællesskabet gavner den enkelte. Positivt samarbejde med og mellem forældre kan fremme meningsfulde og mangfoldige fællesskaber blandt børnene og de unge. Som forældre har man et medansvar for de fællesskaber, som ens børn indgår i, og de fagprofessionelle har et ansvar for at klæde forældrene på til denne opgave.

Sociale kompetencer og gensidig accept og forståelse udvikles især i det fysiske møde mellem mennesker. De fysiske fællesskaber har derfor en særlig betydning for børn og unges udvikling, og de voksne omkring børnene og de unge har et fælles ansvar for at fremme de fysiske fællesskaber. Online kan børn og unge naturligvis også danne og vedligeholde venskaber, og det digitale liv er en integreret del af deres måde at indgå i fællesskaber på. Samtidig kan følelsen af at være ensom eller stå uden for fællesskabet også blive forstærket her. De voksne har en forpligtelse til at involvere sig i børnenes og de unges digitale liv. Derfor er det vigtigt, at forældre og fagprofessionelle er nysgerrige og interesserede i både de muligheder og udfordringer, som den digitale verden byder på. Børnene og de unge skal sammen med de voksne lære at navigere i digitale fællesskaber, så de føler sig trygge og bidrager til andres tryghed online.

Det ses ved, at voksne, som arbejder med børn og unge:

- Værner om værdien af fysiske fællesskaber og sikrer alle børn og unges deltagelse i brede børnefællesskaber
- Får alle forældres ressourcer i spil i fællesskaberne og lytter til den enkelte families behov
- Anerkender at forældrene er de vigtigste voksne i deres børns liv og har blik for at inddrage andre vigtige voksne i barnets netværk og i civilsamfundet
- Involverer sig i børnenes og de unges digitale liv og hjælper børn og unge til trygge relationer og fællesskaber online.

Input fra kvalificering

- *Vigtigt at forberede/ruste børnene til selv at søge fællesskaber og tage ansvar for dem, når de bliver ældre*
- *Tydighed om forældreansvar, og at der kan være andre end forældre, som skal træde til*
- *Fokus på sårbare forældre*
- *Tale de analoge og fysiske fællesskaber op – de kan noget mere/bedre end de digitale fællesskaber*
- *Inklusionsdefinitionen fra MSB-MBU ind*
- *Fokus på udvikling af sociale kompetencer*

4. Vi vil være i balance

Børn og unges trivsel og sundhed går hånd i hånd. De voksne skal støtte børn og unge i at skabe en sund og god balance i tilværelsen og i hverdagen.

Børn og unge ønsker en varieret hverdag med natur, kreativitet og kultur. En hverdag, hvor der er plads til leg og bevægelse. De er bevidste om egen sundhed og trivsel, både i krop og sind, og vil gerne have et sprog for, hvordan man har det, når det er svært. Samtidig fortæller de, at deres refleksioner og ambitioner kan blive til bekymringer.

Mental sundhed er en tilstand af trivsel, hvor det enkelte menneske kan udfolde sine evner, håndtere dagligdags udfordringer og stress og indgå i fællesskaber med andre mennesker. Udvikling af sundhed, trivsel og livsmestring sker igennem hele livet og i trygge fællesskaber. Men øget tempo, præstationspres og en tendens til at vende problemer indad kan påvirke børn og unges mentale sundhed i negativ retning. Vi skal som samfund være nysgerrig på, hvad mistrivsel er et udtryk for, og hvordan vi kan hjælpe børnene og de unge til at skabe en sund balance i hverdagen. At fejle og opleve modgang er en naturlig del af livet, og det er de voksnes ansvar at hjælpe videre og søge løsninger i fællesskaber og ikke hos den enkelte.

Bevægelsesglæde, søvn, mad og måltider har stor betydning for børn og unges trivsel, læring og koncentration. Trivsel og livsmestring både forudsætter og er resultatet af velfungerende relationer og trygge rammer, som understøtter børn og unges tilværelse. De voksne skal samarbejde om at skabe mere lighed i sundhed ved at støtte alle børn og unge i at træffe sunde og gode valg, som understøtter trivsel og væren i livet.

Børn og unges sundhedsvaner dannes både i dagtilbud, skolen og fritidsklubber og foreninger, men først og fremmest i hjemmet, hvor mad-, måltids-, bevægelses- og søvnvaner etableres. Det er derfor vigtigt med en god og åben dialog med forældrene. En dialog, hvor forældre kan få vejledning og samarbejde med fagpersoner om sunde og gode vaner.

At bevæge sig sammen i fællesskab og i naturen udvikler både de motoriske og sociale kompetencer. Det er vigtigt, at børn og unge har det sjovt sammen og kan lide at få røre sig i løbet af dagen.

Børn og unge kan opleve at skulle leve op til urealistiske kropsidealer, når de online udsættes for redigerede kroppe og de tilsyneladende perfekte liv. Derfor er det vigtigt, at man som voksen støtter børn og unge i at fastholde et positivt forhold til både sind og krop, så de oplever at hvile i sig selv. Der skal være åbenhed over for, at det gode liv kan se ud på mange måder, og at der derfor er plads til forskellighed.

Det ses ved, at voksne, som arbejder med børn og unge:

- Støtter børn og unge i at finde en sund balance og arbejder for at finde løsninger i fællesskaberne frem for hos den enkelte
- Arbejder sundhedsfremmende og forebyggende for at alle børn og unge trives uanset familiens vilkår og forudsætninger
- Styrker de beskyttende faktorer og begrænser risikofaktorer i børn og unges opvækst
- Understøtter kultur, natur og fritidsliv som en del af et liv i balance

Input fra kvalificering

- *Mental sundhed skal fylde mere*
- *Lighed i sundhed i som strukturelt problem*
- *Plads til forskellighed vs. berøringsangst (noget er bedre end andet: bad i skolen, kostvaner. Den sætning er flyttet, så den ikke lægger sig op ad mad, måltider, bevægelse mv.)*

5. Vi vil høres

Børn og unge skal opleve, at deres egen og andres stemme har værdi i hverdagen og som led i dannelsen til at være en del af et mangfoldigt, demokratisk og bæredygtigt samfund. De voksne skal skabe trygge rammer som udvikler medbestemmelse, medansvar og kompetence til at tage ansvar for eget liv.

Børn og unge vil gerne have medbestemmelse og medansvar for de ting, der betyder noget for deres hverdag. De efterspørger voksne, der lytter og tager dem alvorligt. Børn og unge efterspørger også handlekompetencer til at blive modne til livet og til at kunne tage ansvar og handle på samfundsmæssige problemer som f.eks. klimaudfordringer og stigende mistrivsel blandt unge.

Børn og unges medbestemmelse skal støttes og udvikles i trygge rammer, hvor deres perspektiv tages alvorligt. De skal udvikle tillid til egne muligheder for at tage stilling og handle, for når børn og unge inddrages, oplever de, at deres og andres stemme har værdi. Medbestemmelse handler også om at lytte til andre, argumentere og indgå kompromisser. Nogen børn og unge har brug for hjælp til at lære at lytte eller udtrykke deres mening. Det kræver nærværende voksne, der nysgerrigt og aktivt opsøger og inddrager alle børn og unges perspektiver – uanset alder og forudsætninger.

Børn og unges demokratiske dannelse skal give dem modet og kompetencerne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i de fællesskaber, de begår sig i, og i det samfund, som de både er en del af og er med til at forme. Børn og unges stemmer skal aktivt opsøges og tages alvorligt – både i det daglige og i udviklingen af Aarhus som en god by for alle. De voksne skal samarbejde om at give alle børn og unge mulighed for medbestemmelse og medansvar i takt med alder og udvikling. Børnene og de unge skal også have forståelse for og oplevelse med demokrati, frivillighed og medborgerskab.

Det ses ved, at voksne, som arbejder med børn og unge:

- Er oprigtigt nysgerrige på børn og unges perspektiver og tager dem alvorligt
- Giver børn og unge medbestemmelse og medansvar i hverdagen og i udviklingen af den pædagogiske praksis
- Inddrager og lytter til børn og unge i udvikling af deres nærmiljøer, det grønne, kulturlivet og byens rum.
- Inviterer til frivillighed og medborgerskab

Input fra kvalificering

- Godt afsnit
- Gerne mere civilsamfund og frivillighed skrevet frem
- Udviklingsperspektivet, gradvist mere ansvar
- Bæredygtighed, og børnene og de unge er med til at forme deres omgivelser og samfundet

6. Jeg gør mit bedste

Børn og unge gør hvad de kan. De viser, hvis der er problemer, men løsninger skal findes i fællesskaberne. De voksne skal tage ansvar for trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn og unge.

Børn og unge efterspørger lyttende, nærværende voksne, der sætter rammer for relationer og fællesskaber og hjælper med at løse konflikter og svære dynamikker.

At understøtte trivsel og udvikling hos alle børn og unge kalder på tidlig indsats og forebyggelse. Børn og unge gør, hvad de kan med de forudsætninger og livsvilkår, de har og i de rammer, de er i. Hvis der er børn og unge som ikke trives, lærer og udvikler sig i dagtilbuddet, skolen eller fritidstilbuddet, så er det de voksnes opgave at forsøge at gøre noget andet. Mistrivsel kan også forekomme i børnenes og de unges digitale liv, og her har de voksne et særligt ansvar, for at være fordomsfri og tage dialogen.

Jo tidligere de voksne får øje på og handler på begyndende udfordringer, jo lettere bliver det at opnå trivsel og udvikling. Det betyder, at de voksne skal have fokus på at finde løsninger i fællesskaber og i omgivelserne – sammen med barnet eller den unge. Det kræver stærke læringsfællesskaber og tværfagligt samarbejde mellem de voksne omkring barnet. Børn og unge kan, med den nødvendige støtte, selv være med til at finde løsninger. Men ansvaret er altid de voksnes.

Forældrene er afgørende for barnets trivsel og er rollemodeller for fællesskaber og samvær. Derfor er det gode og forpligtende forældresamarbejde vigtigt, og det er kendetegnet ved åbenhed og dialog, så man sammen finder løsninger. Løsningen kan også være at forpligte andre vigtige voksne med en nær relation til barnet og den unge, eller civilsamfundet. Børn og unge kan, med den nødvendige støtte, selv være med til at finde løsninger. Men ansvaret er altid de voksnes.

Det ses ved, at voksne, som arbejder med børn og unge:

- Arbejder med forebyggelse og med tidlige, rettidige indsatser
- Arbejder med sammenhænge og overgange i indsatser og i børn og unges liv
- Skaber trygge rammer hvor børnene og de unge selv kan tage ansvar for fællesskaber og relationer – med voksne som går bagved, ved siden af eller foran.

Input fra kvalificering

- *De unge skal også (lære) selv tage ansvar for fællesskaber*
- *Skal præciseres, at der er en målgruppe af familier, hvor forældrene har brug for, at ansvaret for barnets trivsel ikke ligger hos forældrene, men at de bliver taget i hånden i hele netværket rundt om familien.*
- *Tydlig på forskellige livsvilkår*

Udkast inkl. rettelsers pba. kvalificering

Sådan er politikken blevet til (evt. tekstboks)

Fornyelsen af børne- og ungepolitikken bygger på børnenes, de unges og forældrenes stemme fra samtaler med grupper af børn og unge i alderen 5-17 år samt forældre fra et bredt udsnit af Aarhus. Deres perspektiver blev samlet i "Samtalen om det gode børneliv", der i 2022 dannede udgangspunktet for lokale dialoger i dagtilbud, skoler, fritidstilbud og forvaltningen om vores fælles værdier, børnesyn, og hvordan vi skaber de bedste rammer for børn og unge. Børnenes og de unges perspektiver har ligeledes dannet grundlag for dialoger med chefgrupper i alle magistratsafdelinger. Borgere, foreninger og medarbejdere har også haft mulighed for at give deres mening til kende online. I alt har over 350 personer bidraget med input til udviklingen af børne- og ungepolitikken.

Læs mere om processen med at forny børne- og ungepolitikken på etgodtboerneliv.aarhus.dk

UDKAST

Udkast inkl. rettelser pba. kvalificering [16. marts 2023](#)

Forord

Det gode børne- og ungeliv har ikke en fast opskrift, eller et bestemt udtryk. Hvad gør dig glad? Hvad gør dig tryk? Hvad gør dig nysgerrig, optaget, begejstret, tilfreds? Børn og unge har forskellige behov og, evner, og interesser og drømme. Men fælles for dem er, at de har brug for voksne omkring sig, der hjælper med at skabe rammerne for det gode børne- og ungeliv.

Vi har lyttet til børnene og de unge og har taget afsæt i deres perspektiver i udviklingen af Aarhus Kommunes børne- og ungepolitik.

Det nære relationer som familie, venner og hverdag fylder i børnenes og de unges liv, men samtidig kommer globale udfordringer og ændrede livsvilkår direkte ind på børneværelset. Børn og unge er interesserede i det samfund, de lever i, og vil gerne være med til aktivt at forme fremtiden fx i forhold til klima, bæredygtighed bæredygtige måder at leve og være på, lige værd og lige rettigheder. Det kræver meget af den enkelte og af fællesskabet, og børnene og de unge udtrykker selv, at det kan være svært at finde en balance mellem viden og handlemuligheder, ansvarsfølelse og frihed til bare at være at være sig selv.

Vi skal bestræbe os på at styrke chanceligheden, og alle børn og unge i Aarhus skal have mulighed for at udfolde deres sociale, personlige og faglige potentialer. Det er svært at forestille sig læring uden trivsel, trivsel uden fællesskaber, fællesskaber uden udvikling og udvikling uden dannelse. Vi skal derfor have et helhedssyn på børnene og de unge og deres udvikling og søge løsninger i fællesskaber – ikke mindst i en tid, hvor stigende mistrivsel rækker ved mange børn og unges fundament. Det er svært at forestille sig læring uden trivsel, trivsel uden fællesskaber, fællesskaber uden udvikling og udvikling uden dannelse.

Alle børn og unge i Aarhus skal have mulighed for at udfolde deres sociale, personlige og faglige potentialer. Vores mål er derfor at skabe deltagelsesmuligheder for både børn, unge og deres forældre og at øge chanceligheden.

Vigtige voksne i børn og unges liv er både forældre, familie, fagprofessionelle og frivillige i foreningslivet mv. De voksne har forskellige opgaver og roller og kan noget forskelligt. Fælles for dem er, at de har et medansvar for at skabe trygge rammer for børnene og de unge. De voksne, som arbejder med børn og unge, har en fælles opgave med at sikre deltagelsesmuligheder for alle. Det kræver et særligt fokus på, især børn og unge i sårbare eller udsatte positioner, børn og unge med handicap og børn og unge, der står og der er uden for forpligtende fællesskaber. De har forskellige opgaver og roller, men fælles for dem er, at de har et fælles ansvar for (eller: at de bruger deres faglighed til at skabe at skabe de bedste rammer for byens børn og unge. Det kræver samarbejde og inddragelse af netværk og civilsamfund – kommunen har ikke alle løsningerne.

Vi er på vej til at lykkes når:

- Børn og unge hjælper hinanden
- Børn og unge bevarer deres nysgerrighed
- Børn og unge bliver ved med at være nysgerrige Børn og unge lytter til hinanden og siger, hvad de mener
- Børn og unge føler sig betydningsfulde i samvær med andre
- Alle børn og unge har en god ven, de er trygge sammen med
- Alle børn og unge har mindst en voksen de kan gå til, hvis de har brug for det
- Forældre deltager og støtter hinanden, i børnenes hverdag og i fællesskaberne

Om børne- og ungepolitikken

Dette er Aarhus Kommunes sammenhængende børne- og ungepolitik. Dens værdier bygger på og flugter med internationale konventioner, national lovgivning og lokale strategiske dokumenter. Børne- og ungepolitikken Den er vores fælles værdimæssige ramme og grundlaget for at skabe sammenhæng på tværs en sammenhængende indsats for alle børn og unge i Aarhus mellem 0 og 18 år. -

- For børn, unge og forældre beskriver politikken det børne- og ungesyn og de værdier, de skal møde i Aarhus Kommunes tilbud.
- For medarbejdere i Aarhus Kommune er politikken og børne- og ungesynet retningsvisende og forpligtende
- For den politiske og den administrative ledelse sætter politikken retning for prioriteringer og samarbejde om opgaver og indsatser, der understøtter børne- og ungesynet, og medarbejdernes muligheder for at arbejde ud fra dette.
- For civilsamfundet og andre vigtige aktører i børnenes og de unges liv er politikken en opfordring og en invitation til et fortsat samarbejde om at skabe det gode børne- og ungeliv i Aarhus Kommune.

Når vi her i børne- og ungepolitikken taler om "de voksne", så er det både de fagprofessionelle og forældre, frivillige i foreningslivet eller andre, der kan være den enkeltes vigtigste voksne. Forpligtelsen vil være forskellig, men opfordringen er den samme: Tag et medansvar ud fra dine kompetencer og din rolle i børnenes og de unges liv.

TEKSTBOKS: Politikken er bygget op om vores fælles børne- og ungesyn, der præsenteres på de næste sider. De seks punkter i børne og ungesynet er derefter foldet ud, både med afsæt i børnenes og de unges perspektiver og med et fagligt blik på dets betydning. For hvert punkt er det kort beskrevet, hvad det kræver af handling, så vi kommer tættere på at skabe et godt børne- og ungeliv for alle børn og unge i Aarhus Kommune.

Input fra kvalificering til indledning og ift. generelle perspektiver:

- *Bredt fra magistratsafdelingerne: Vi vil gerne forpligtes mere, dvs mindre direkte MBU-rettet*
- *Ønske fra handicaporganisationerne om at børn og unge med handicap nævnes eksplicit*
- *Relationer bør skrives frem, så det ikke altid er fællesskaber, jf. børn med handicap*
- *Forpligtelse af organisationen/politikerne, så det ikke er den enkelte voksnes ansvar at lykkes – rammerne skal være der*
- *Sproglige justeringer og en større tydelighed på, hvem politikken er skrevet til*

Udkast inkl. rettelser pba. kvalificering [16. marts 2023](#)

- *Natur og bæredygtighed*
- *De voksnes forskellige ansvar, roller og opgaver*
- *Kan sammenhænge/overgange skrives frem?*
- *Overvejelser over vi vs. jeg i temaerne.*
- *Byens rum skrevet frem*

UDKAST

Udkast inkl. rettelser pba. kvalificering [16. marts 2023](#)

1. Jeg har værdi som den, jeg er

Det at være barn og ung har værdi i sig selv. De voksne skal skabe plads og tid til leg, ~~kreativitet~~ og til at være den, man er.

Børn og unge giver udtryk for, at leg og kreativitet er vigtig for det gode børne og ungeliv. De vil gerne udfordres og udfolde sig på mange forskellige måder, og de efterspørger aktiviteter både i skole og fritid, hvor det handler om at være i nuet

Børn og unge trives i en hverdag med leg, fantasi-eksperimenteren og fordybelse. Der skal være plads til pauser, fri tid uden formål, og det er ok en gang imellem at gå glip af noget. Rammerne om det gode børne- og ungeliv, med plads til at være sig selv og med fri tid til at lege og at udvikle sig, skabes både i hjemmet, i dagtilbuddet, skolen, i fritidslivet og i byens rum. Trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes i trygge og pædagogiske fællesskaber og læringsmiljøer, hvor der er plads til at blive til nogen og til noget. ~~Rammerne om det gode børneliv, med plads til bare at være, at lege og at udvikle sig, skabes både i hjemmet, i dagtilbuddet, skolen og i fritidslivet.~~

At blive værdsat for den man er, uanset køn, etnicitet, baggrund mv. fremmer livsmestring, selvværd og trivsel hos alle mennesker. Livsmestring er at kunne udvikle sig og trives og s, at kunne navigere i de udfordringer, som man naturligt vil møde i livet, også når vi møder udfordringer, hvilket er en naturlig del af det at være menneske. Relationen til forældre, og andre vigtige voksne har stor betydning for udvikling af livsmestring. Med alderen betyder udviklende fællesskaber med andre børn og unge mere og mere, herunder også de digitale fællesskaber. Samtidig er de voksne fortsat vigtige rollemodeller for det gode samvær og rummeligheden. Voksne skal derfor samarbejde om at støtte alle børn og unges væren i livet uanset deres unikke egenskaber, interesser og evner.

Det ses ved, at voksne, som arbejder med børn og unge:

- Ser Giver plads til det hele menneske og har blik for dets unikke potentialer og giver plads til bare at være
- Skaber gode rammer for leg og kreativitet
- Tager ansvar og sætter retning for samvær fællesskab, kreativitet og rummelighed

Input fra kvalificeringsproces:

- Er overskriften denne rette – ordet "værdi" forstyrrer nogle
- Alle oplever modgang i livet, lære at det er naturligt ikke at være glad altid
- Fjerne "bare at være", da det giver laissez faire-associationer
- Blive til nogen – er man ikke allerede det? Her har vi prioriteret at bevare udviklingsperspektivet, man er nogen, men kan også blive til nogen
- Downsizing, pauser, ikke nå alt
- Kan køn skrives ind, men uden at det skal foldes ud

Udkast inkl. rettelser pba. kvalificering [16. marts 2023](#)

2. Vi vil lære

Børn og unge motiveres og udvikler sig, når de møder passende udfordringer, ser mening og oplever anerkendelse at mestre. De voksne skal have høje ambitioner for og realistiske forventninger til alle børn og unge for at fremme læring, dannelse og chancelighed.

Børnene og de unge vil gerne lære ved at blive udfordret og udfolde sig på forskellige måder i løbet af dagen. De vil gerne bruge kroppen, computeren, naturen og deres kreativitet. De har ambitioner på egne vegne og efterspørger handlekompetencer til at blive "modne til livet". Samtidig giver de udtryk for, at deres ambitioner og refleksioner kan blive til Det kan give dem bekymringer for at slå til og klare sig i deres videre liv.

De voksne skal have høje ambitioner på alle børn og unges vegne og en ufravigelig tro på og tilgang til den enkeltes mulighed for udvikling, både som individ og som en del af fællesskabet. at alle børn og unge bliver til både nogen og til noget. Det gælder både børn og unge i udsatte eller sårbare positioner og dem med særlige talenter. Det kræver, at både forældre og ~~de~~ fagprofessionelle støtter alle i at se muligheder og mening, for at fastholde børnenes og de unges motivation og lyst til at lære og mestre. Det kræver, at de voksne skaber varierede læringsmiljøer, som inviterer til at udforske, erfare og reflektere, så læring kan opstå på mange forskellige måder. Og det kræver relevante og realistiske udfordringer, som stimulerer leg, læring og dannelse for alle – uden at det bliver til pres.

Motivation og passende udfordringer gennem både leg og læring har betydning for at udvikle sig, både som individ og som del af fællesskabet. Børn og unge har brug for nærværende og engagerede voksne, der vil dem, og som vil noget med dem, men de har også brug for fordybelse, plads til at være sig selv og til at gøre deres egne erfaringer.

Legen og l egende, eksperimenterende og nysgerrige tilgange er udgangspunktet for læring og dannelse i bred forstand. De voksne skal stimulere nysgerrigheden, gribe den enkeltes initiativ og hjælpe barnet og den unge på vej. Det kræver, at de voksne skaber varierede læringsmiljøer, som inviterer til at udforske, erfare og reflektere, så læring kan opstå på mange forskellige måder. De voksne har ansvaret for at tilpasse læringsmiljøet, så alle børn og unge oplever at lykkes med noget. Læring er mere end boglig læring. Det er også at blive dygtig med sine hænder, lære at samarbejde og udvikle sine sociale kompetencer. Dannelse i dag er også digital dannelse. Børnene og de unge skal samtidig udvikle en sund kritisk sans og evnen til at navigere, sortere og tage stilling til de mængder af informationer, de møder, ikke mindst digitalt.

Børn og unge har brug for nærværende og engagerede voksne, der vil dem, og som vil noget med dem, men de har også brug for fordybelse, plads til at være sig selv og til at gøre deres egne erfaringer. Efterhånden som børnene bliver ældre, skal de voksne understøtte dem i at udvikle færdigheder, der giver dem lyst til at dygtiggøre sig videre i uddannelse og arbejdsliv, og som forbereder dem til voksenlivet og til at kunne tage ansvar for sig selv og for andre forskellige former for uddannelse. Dannelse i dag er også digital dannelse. Børnene og de unge skal udvikle en sund kritisk sans og evnen til at navigere, sortere og tage stilling til de mængder af informationer, de møder.

Det ses ved, at voksne, som arbejder med børn og unge:

- Tager medansvar for det enkelte barn og unges trivsel, læring og udvikling, også ved at være gode rollemodeller, som
- Skaber varierede og motiverende læringsmiljøer af høj kvalitet.
- Er en del af en samarbejdskultur med fokus på at udvikle egenat være fælles om faglighed og ~~dele~~ praksiserfaringer.
- Får Sætter alle forældres ressourcer i spil og støtter forældre, der har brug for hjælp til at støtte deres børn

Input fra kvalificeringen

- "Høje ambitioner" medfører reaktioner, men bliver balanceret med "realistiske forventninger" Også kommentarer om, at det er vigtigt at fastholde de høje forventninger
- Forberedelse til voksenlivet og til at tage ansvar skal skrives frem
- 360 grader læring – kultur, natur mv.
- Overvejelse om det er nødvendigt at nævne "digital dannelse" eksplicit – hvorfor ikke også nævne kulturel dannelse, naturdannelse mv.? (fordi børnene selv er optagede af det digitale).
- Boglig og praktisk uddannelse bør nævnes særskilt.
- Mestring og sociale kompetencer ind som begreb.

Udkast inkl. rettelser pba. kvalificering [16. marts 2023](#)

3. Vi vil være sammen

Børn og unge har brug for både at høre til og for at bidrage til meningsfulde, mangfoldige og positive-forpligtende fællesskaber. De voksne skal sikre, at alle børn og unge har adgang til at være en værdifuld del af et fællesskab – alle børn og unge har brug for en god ven. Fællesskaber er kernen i det gode børne- og ungeliv.

Børn og unge giver udtryk for, at fællesskaber og det at høre til sammen med andre er kernen i det gode børne- og ungeliv. Børn og unge i alle aldre efterspørger, at voksne hjælper med at skabe rammerne, så positive relationer og fællesskaber kan opstå.

Alle børn og unge har brug for at indgå værdigt i meningsfulde, mangfoldige og positive fællesskaber på tværs af forskellige baggrunde og behov. Fællesskaber kan se ud på mange måder, og findes mange steder. Fællesskaber kan være familien, den gode ven i børnehaven eller klassekammeraterne i skolen. Det kan være dem man ses med i klubben, foreningen, online eller i sit fritidsjob. Naboerne på vejen eller, i opgangen, på tværs af generationer, og i lokalsamfundet og med naturen som ramme. Fællesskabet er også et Aarhus med plads til alle og brug for alle.

Børn er mere ens, end de er forskellige, og uanset hvad, har alle et grundlæggende behov for at høre til. Børn og unge skal støttes i selv at vælge de gode fællesskaber til. Der bør skal være et særligt fokus på på-sårbare børn og unge i sårbare og udsatte positioner og deres forudsætninger for at indgå i relationer, så den og bidrage til enkelte gavner fællesskabet og fællesskabet gavner den enkelte. Positivt samarbejde med og mellem forældre kan fremme meningsfulde og mangfoldige fællesskaber blandt børnene og de unge. Som forældre har man et medansvar for de fællesskaber, som ens børn indgår i, og de fagprofessionelle har et ansvar for at klæde forældrene på til denne opgave.

Sociale kompetencer og gensidig accept og forståelse udvikles især i det fysiske møde mellem mennesker. De fysiske fællesskaber har derfor en særlig betydning for børn og unges udvikling, og de voksne omkring børnene og de unge har et fælles ansvar for at fremme de fysiske fællesskaber. Online kan børn og unge naturligvis også danne og vedligeholde venskaber, og det digitale liv er en integreret del af deres måde at indgå i fællesskaber på. Samtidig kan følelsen af at være ensom eller stå uden for fællesskabet også blive forstærket her. De voksne har en forpligtelse til at involvere sig i børnenes og de unges digitale liv. Derfor er det vigtigt, at forældre og fagprofessionelle er nysgerrige og interesserede i både de muligheder og udfordringer, som den digitale verden byder på. Børnene og de unge skal sammen med de voksne lære at navigere i digitale fællesskaber, så de føler sig trygge og bidrager til andres tryk online.

Det ses ved, at voksne, som arbejder med børn og unge:

- Værner om værdien af fysiske fællesskaber og sikrer alle børn og unges deltagelse i brede børnefællesskaber
- Får alle forældres ressourcer i spil i fællesskaberne og lytter til den enkelte families behov
- Anerkender at forældrene er de vigtigste voksne i deres børns liv og samtidig har blik for at inddrage andre vigtige voksne i barnets netværk og i civilsamfundet
- og støtter forældre, der har brug for hjælp til at støtte deres børn
- Involverer sig i børnenes og de unges digitale liv og hjælper børn og unge til trygge relationer og fællesskaber online.

Input fra kvalificering

- Vigtigt at forberede/ruste børnene til selv at søge fællesskaber og tage ansvar for dem, når de bliver ældre
- Tydelighed om forældreansvar, og at der kan være andre end forældre, som skal træde til
- Fokus på sårbare forældre
- Tale de analoge- og fysiske fællesskaber op – de kan noget mere/bedre end de digitale fællesskaber
- Inklusionsdefinitionen fra MSB-MBU ind
- Fokus på udvikling af sociale kompetencer

Udkast inkl. rettelser pba. kvalificering [16. marts 2023](#)

4. Vi vil være i balance

Børn og unges trivsel og sundhed går hånd i hånd. ~~Det betyder, at vi kan være både med os selv og med andre.~~ De voksne skal støtte børn og unge i at skabe en sund og god balance i tilværelsen og i hverdagen.

Børn og unge ønsker en varieret hverdag [med natur, kreativitet og kultur](#). En hverdag, ~~h~~ hvor der er plads til leg og bevægelse. De er bevidste om egen sundhed og trivsel, både i krop og sind, og vil gerne have et sprog for, hvordan man har det, når det er svært. [Samtidig fortæller de, at deres refleksioner og ambitioner kan blive til bekymringer.](#)

[Mental sundhed er en tilstand af trivsel, hvor det enkelte menneske kan udfolde sine evner, håndtere dagligdags udfordringer og stress og indgå i fællesskaber med andre mennesker. Udvikling af sundhed, trivsel og livsmestring sker igennem hele livet og i trygge fællesskaber. Men øget tempo, præstationspres og en tendens til at vende problemer indad kan påvirke børn og unges mentale sundhed i negativ retning. Vi skal som samfund være nysgerrig på, hvad mistrivlsen er et udtryk for, og hvordan vi kan hjælpe børnene og de unge til at skabe en sund balance i hverdagen. At fejle og opleve modgang er en naturlig del af livet, og det er de voksnes ansvar at hjælpe videre og søge løsninger i fællesskaber og ikke hos den enkelte.](#)

Bevægelsesglæde, søvn, mad og måltider har stor betydning for børn og unges trivsel, læring og koncentration. Trivsel og livsmestring både forudsætter og er resultatet af velfungerende relationer og [trygge](#) rammer, som understøtter børn og unges tilværelse. De voksne skal [samarbejde om at skabe mere lighed i sundhed ved at støtte alle](#) børn og unge i at træffe sunde og gode valg, som understøtter trivsel og væren i livet. ~~og mere lighed i sundhed.~~

Børn og unges sundhedsvaner dannes både i dagtilbud, skolen og fritidsklubber og foreninger, men først og fremmest i hjemmet, hvor mad-, måltids-, [bevægelses-](#) og søvnvaner etableres. Det er derfor vigtigt med en god og åben dialog med forældrene. En dialog, hvor forældre kan få vejledning og samarbejde med fagpersoner om sunde og gode vaner. ~~Samtidig skal der være åbenhed for, at det gode liv kan se ud på mange måder, og at der derfor er plads til forskellighed.~~

At bevæge sig sammen i fællesskab [og i naturen](#) udvikler både de motoriske og sociale kompetencer. Det er vigtigt, at børn og unge har det sjovt sammen [og kan lide at og får rørt](#) sig i løbet af dagen.

Børn og unge kan opleve at skulle leve op til urealistiske kropsidealer, når de online udsættes for redigerede kroppe og de tilsyneladende perfekte liv. Derfor er det vigtigt, at man som voksen støtter børn og unge i at fastholde et positivt forhold til både sind og krop, så de oplever at hvile i sig selv. ~~Der skal være åbenhed over for, at det gode liv kan se ud på mange måder, og at der derfor er plads til forskellighed.~~

Det ses ved, at voksne, som arbejder med børn og unge:

- [Støtter børn og unge i at finde en sund balance og arbejder for at finde løsninger i fællesskaberne frem for hos den enkelte](#)
- Arbejder sundhedsfremmende og forebyggende for at alle børn og unge trives uanset familiens vilkår og forudsætninger
- Styrker de beskyttende faktorer og begrænser risikofaktorer i børn og unges opvækst
- [Understøtter kultur, natur og fritidsliv som en del af et liv i balance](#)

Input fra kvalificering

- Mental sundhed skal fylde mere
- Lighed i sundhed i som strukturelt problem
- Plads til forskellighed vs. berøringsangst (noget er bedre end andet: bad i skolen, kostvaner. Den sætning er flyttet, så den ikke lægger sig op ad mad, måltider, bevægelse mv.)

Udkast inkl. rettelser pba. kvalificering [16. marts 2023](#)

5. Vi vil høres

Børn og unge skal opleve, at deres egen og andres stemme har værdi i hverdagen og som led i dannelsen til at være en del af et mangfoldigt demokratisk og bæredygtigt samfund. De voksne skal skabe trygge rammer ~~som inddrager børn og unge for at som~~ udvikler medbestemmelse, medansvar og kompetence til at tage ansvar for eget liv.

Børn og unge vil gerne have medbestemmelse og medansvar for de ting, der betyder noget for deres hverdag. De efterspørger voksne, der lytter og tager dem alvorligt. Børn og unge efterspørger også handlekompetencer til at blive modne til livet og til at kunne tage ansvar og handle på samfundsmæssige problemer som f.eks. klimaudfordringer og stigende mistrivsel blandt unge.

Børn og unges medbestemmelse skal støttes og udvikles i trygge rammer, hvor deres perspektiv tages alvorligt. De skal udvikle tillid til egne muligheder for at tage stilling og handle, for når børn og unge inddrages, oplever de, at deres og andres stemme har værdi. Medbestemmelse handler også om at lytte til andre, argumentere og indgå kompromisser. Nogen børn og unge har brug for hjælp til at lære at lytte eller udtrykke deres mening. Det kræver nærværende voksne, der nysgerrigt og aktivt opsøger og inddrager alle børn og unges perspektiver – uanset alder og forudsætninger.

Børn og unges demokratiske dannelse skal give dem modet og kompetencerne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i de fællesskaber, de begår sig i, og i det samfund, som de både er en del af og er med til at forme. Børn og unges stemmer skal aktivt opsøges og tages alvorligt – både i det daglige og i udviklingen af Aarhus som en god by for alle. ~~Det er de voksnes ansvar at~~ De voksne skal samarbejde om at give alle børn og unge mulighed for medbestemmelse og, medansvar i takt med alder og udvikling. Børnene og de unge skal også have og forståelse for og oplevelse med demokrati-, frivillighed og medborgerskab.

Det ses ved, at voksne, som arbejder med børn og unge:

- Er oprigtigt nysgerrige på børn og unges perspektiver og tager dem alvorligt
- Giver børn og unge medbestemmelse og medansvar i hverdagen og i udviklingen af den pædagogiske praksis
- Inddrager og lytter til børn og unge i udvikling af deres nærmiljøer, det grønne, kulturlivet og byens rummet.
- Inviterer til frivillighed og medborgerskab

Input fra kvalificering

- Godt afsnit
- Gerne mere civilsamfund og frivillighed skrevet frem
- Udviklingsperspektivet, gradvist mere ansvar
- Bæredygtighed, og børnene og de unge er med til at forme deres omgivelser og samfundet

Udkast inkl. rettelser pba. kvalificering [16. marts 2023](#)

6. Jeg gør mit bedste

Børn og unge gør hvad de kan. De viser, hvis der er problemer, men løsningerne skal findes i fællesskaberne. De voksne skal tage ansvar for ~~at sikre~~ trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn og unge.

Børn og unge efterspørger lyttende, nærværende voksne, der sætter rammer for relationer og fællesskaber og hjælper med at løse konflikter og svære dynamikker.

At understøtte trivsel og udvikling hos alle børn og unge kalder på tidlig indsats og forebyggelse. Børn og unge gør, hvad de kan med de forudsætninger og livsvilkår, de har og i de rammer, de er i. Hvis der er børn og unge som ikke trives, lærer og udvikler sig i dagtilbuddet, skolen eller fritidstilbuddet, så er det de voksnes opgave at forsøge at gøre noget andet. Mistrivsel kan også forekomme i børnenes og de unges digitale liv, og her har de voksne et særligt ansvar, for at være åbne-fordomsfri og starte-tage dialogen.

Jo tidligere de voksne får øje på og handler på begyndende udfordringer, jo lettere bliver det at opnå trivsel og udvikling.

~~Det stiller krav til medarbejderne at skabe trygge, positive og forudsigelige rammer og læringsmiljøer for alle børn og unge.~~ Det betyder, at de voksne skal have fokus på at finde løsninger i fællesskaber og i omgivelserne – sammen med barnet eller den unge. Det kræver stærke læringsfællesskaber og tværfagligt samarbejde mellem de voksne omkring barnet. Børn og unge kan, med den nødvendige støtte, selv være med til at finde løsninger. Men ansvaret er altid de voksnes.

Forældrene er afgørende for barnets trivsel og er rollemodeller for fællesskaber og samvær. Derfor er det gode og forpligtende forældresamarbejde vigtigt, og det er kendetegnet ved åbenhed og dialog, så man sammen finder løsninger. Løsningen kan også være at forpligte andre vigtige voksne med en nær relation til barnet eller den unge, eller civilsamfundet. Børn og unge kan, med den nødvendige støtte, selv være med til at finde løsninger. Men ansvaret er altid de voksnes.

Det ses ved, at voksne, som arbejder med børn og unge:

- Arbejder med forebyggelse og med tidlige, rettidige indsatser
- Arbejder med sammenhænge og overgange i indsatser og i børn og unges liv
- Skaber trygge rammer hvor børnene og de unge selv kan tage ansvar for fællesskaber og relationer – med voksne som går bagved, ved siden af eller foranrest.

Input fra kvalificering

- De unge skal også (lære) selv tage ansvar for fællesskaber
- Skal præciseres, at der er en målgruppe af familier, hvor forældrene har brug for, at ansvaret for barnets trivsel ikke ligger hos forældrene, men at de bliver taget i hånden i hele netværket rundt om familien.
- Tydelig på forskellige livsvilkår

Udkast inkl. rettelser pba. kvalificering [16. marts 2023](#)

Sådan er politikken blevet til (evt. tekstboks)

Fornyelsen af børne- og ungepolitikken bygger på børnenes, de unges og forældrenes stemme fra samtaler med grupper af børn og unge i alderen 5-17 år samt forældre fra et bredt udsnit af Aarhus. Deres perspektiver blev samlet i "Samtalen om det gode børneliv", der i 2022 dannede udgangspunktet for lokale dialoger i dagtilbud, skoler, fritidstilbud og forvaltningen om vores fælles værdier, børnesyn, og hvordan vi skaber de bedste rammer for børn og unge. Børnenes og de unges perspektiver har ligeledes dannet grundlag for dialoger med chefgrupper i alle magistratsafdelinger. Borgere, foreninger og medarbejdere har også haft mulighed for at give deres mening til kende online. I alt har over 350 personer bidraget med input til udviklingen af børne- og ungepolitikken.

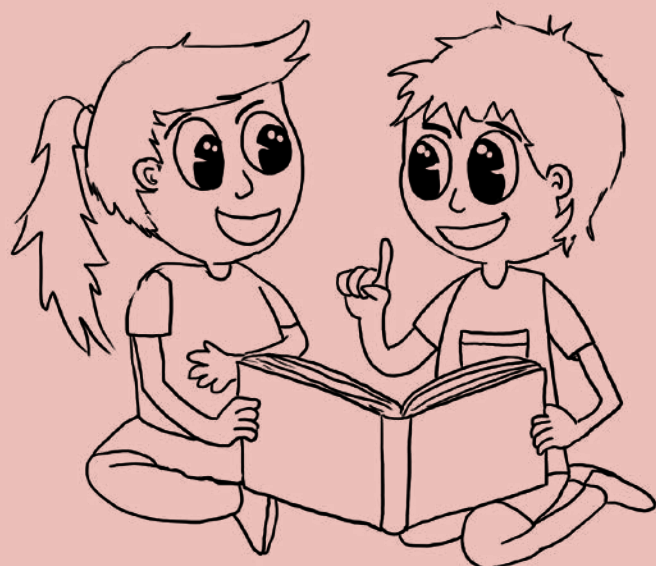
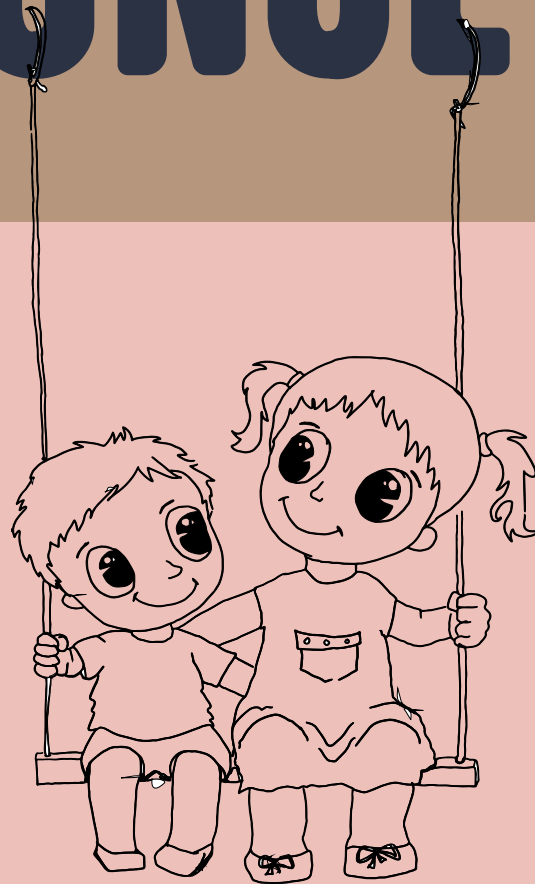
Læs mere om processen med at forny børne- og ungepolitikken på etgodtboerneliv.aarhus.dk

UDKAST

ET GODT LIV FOR BØRN OG UNGE

JEG HAR VÆRDI SOM DEN, JEG ER

Det at være barn og ung har værdi i sig selv. De voksne skal skabe plads og tid til legen og til at være den, man er.

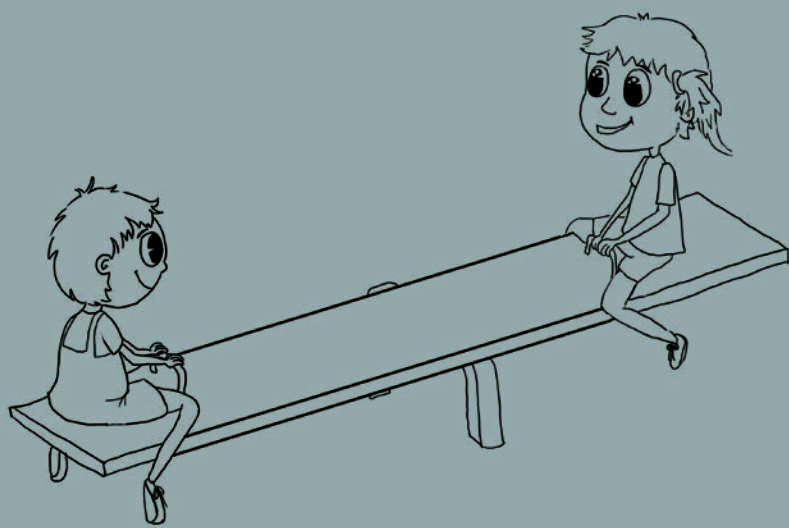
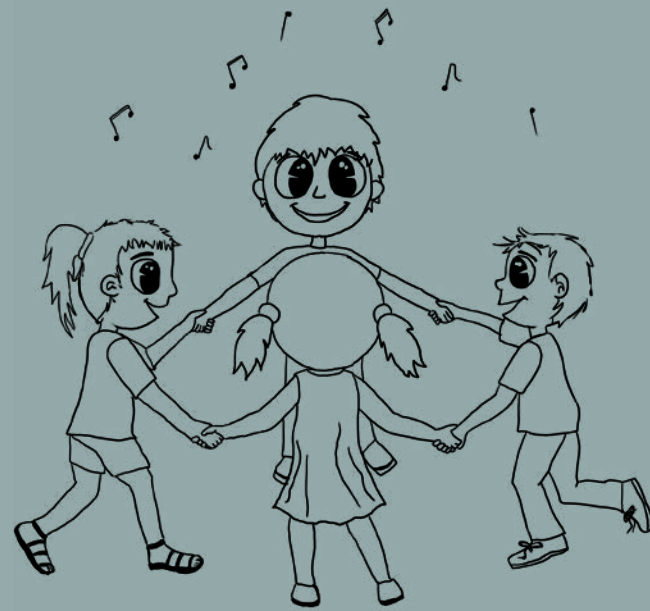

VI VIL LÆRE

Børn og unge motiveres og udvikler sig, når de møder passende udfordringer, ser mening og oplever anerkendelse at mestre/mestring. De voksne skal have høje ambitioner for og realistiske forventninger til alle børn og unge for at fremme læring, dannelse og chancelighed.

VI VIL VÆRE SAMMEN

Børn og unge har brug for både at høre til og at bidrage til meningsfulde, mangfoldige og positive fællesskaber. De voksne skal sikre, at alle børn og unge har adgang til at være en værdifuld del af et fællesskab – alle børn og unge har brug for en god ven.

VI VIL VÆRE I BALANCE

Børn og unges trivsel og sundhed går hånd i hånd. Det betyder, at vi kan være – både med os selv og med andre. De voksne skal støtte børn og unge i at skabe en sund og god balance i tilværelsen og i hverdagen.

VI VIL HØRES

Børn og unge skal opleve, at deres egen og andres stemme har værdi i hverdagen og som led i dannelsen til at være en del af et mangfoldigt demokratisk og bæredygtigt samfund. De voksne skal skabe trygge rammer som inddrager børn og unge for at udvikle medbestemmelse, medansvar og kompetence til at tage ansvar for eget liv.

JEG GØR MIT BEDSTE

Børn og unge gør hvad de kan. De viser, hvis der er problemer, men løsningerne skal findes i fællesskaberne. De voksne skal tage ansvar for at sikre trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn og unge.

Punkt 5: Godkendelse af byrådsindstilling vedr. Børneliv i Aarhus – oplæg til drøftelse af kvaliteten på dagtilbudsområdet 2023 (OKJ)

Tid: 15 min. Deltagere: Mette Søberg og Louise Heltborg Budde

Beslutningsmemo

Den 16. marts 2023

Side 1 af 3

Emne **Børneliv i Aarhus - oplæg til politisk drøftelse af kvaliteten på dagtilbudsområdet**
Til Rådmandsmøde den 28. marts 2023

BØRN OG UNGE

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

1. Hvorfor fremsendes forslaget?

På baggrund af drøftelse på chefmøde den 23. marts 2023 fremsender forvaltningschef Ole Kiil Jacobsen byrådsindstilling, samt oplæg til politiske drøftelse af kvaliteten på dagtilbudsområdet med henblik på en drøftelse og godkendelse på rådmandsmøde den 27. marts 2023.

Dagtilbud

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

2. Indstilling – hvad skal der tages stilling til?

Det indstilles, at rådmanden:

1. Drøfter og godkender udkast til byrådsindstilling til den politiske behandling af oplægget til politiske drøftelse af kvaliteten på dagtilbudsområdet
2. Drøfter og godkender oplægget til politisk drøftelse af kvaliteten på dagtilbudsområdet (rapport)
3. Drøfter og godkender opsamling på inddragelsesprocessen (bilag 3), herunder om Børn og Unge skal udarbejde et supplerende bilag med bemærkninger til input fra interessenter som baggrund til rådmanden forud for byrådsbehandlingen.

Direkte telefon: 3052 6873

Direkte e-mail:
lohebu@aarhus.dk

Sagsbehandler:
Patrick Larsen
Jesper Callesen
Louise Heltborg Budde

3. Hvilke ændringer indebærer forslaget?

Byrådsindstillingen

På baggrund af rådmandsmødet den 7. marts 2023 indeholder byrådsindstillingen ikke nye forslag til tiltag i forhold til arbejdet med kvaliteten på dagtilbudsområdet.

Det fremhæves, at baggrunden for indstillingen til byrådet om ikke at iværksætte nye initiativer på området er, at byrådet allerede har igangsat initiativer, der skal styrke arbejdet med kvaliteten inden for de temaer, som behandles i indstillingen.

Det drejer sig f.eks. om datasamtaler med alle dagtilbud, som har fokus på at sikre systematisk gennemførelse af sprogvurderinger og opfølgning på arbejdet med de sproglige læringsmiljøer.

På baggrund af drøftelse på chefmøde den 23. marts 2023 fremhæves det i indstillingen, at data om normeringer indgår med forbehold.

Børneliv i Aarhus – oplæg til politisk drøftelse af kvaliteten på dagtilbudsområdet (opfølgning efter rådmandsmødet)

Den 16. marts 2023
Side 2 af 3

På rådmandsmødet den 7. marts 2023 var der en opmærksomhed på data om, at kun 44% af børn med dansk som andetsprog bliver sprogvurderet inden for den obligatoriske tidsperiode. I 2019 var andelen 52,6%, i 2020 64,6% og i 2021 52,8 %. Det blev besluttet, at dette skal undersøges og forklares i rapporten, samt at rådmanden skal have en orientering forud for byrådsbehandlingen. Indikatoren for andel af børn, som bliver sprogvurderet, er udviklet i 2021 i forbindelse med datapakker til understøttelse af lærings-samtaler. Indikatoren har derfor ikke indgået i kvalitetsrapportering tidligere.

PUF er i samarbejde med analyseenheden i gang med at undersøge data. Forud for behandlingen i byrådet udarbejdes et baggrundsnotat til rådmanden, som udfolder tolkningen af data samt tiltag, som skal understøtte dagtilbuddenes praksis for sprogvurderinger. Derudover fremhæves det i rapporten hvilke tiltag, der er igangsat, som understøtter dagtilbuddenes arbejde med sprogvurderinger både ved tre år. Såfremt der er afklaring inden rådmandsmødet den 28. marts, vil dette blive præsenteret mundtligt på rådmandsmødet.

I bilaget med pointer fra inddragelse af interessenter fremgår oplevelser og synspunkter fra interessenter, som forvaltningen ikke vurderer, er faktisk korrekt. Dette vedrører f.eks. udsagnet om, at de administrative fællesskaber har fordyret administrationen for dagtilbuddene. Chefteamet lægger op til at fremlægge synspunkterne fra interessenterne uredigeret og ukommenteret for byrådet. Børn og Unge kan evt. udarbejde et baggrundsbilag til rådmandens forberedelse til byrådsmødet eller som bilag til byrådsindstillingen, der kommenterer på nogle af påstandene (se beslutningspunkt 3).

4. Økonomiske konsekvenser af forslaget

Indstillingen har ikke afledt økonomisk betydning.

5. Videre proces og kommunikation

23. marts	Chefteam: Godkendelse af byrådsindstilling og oplæg til politisk drøftelse.
28. marts	Rådmandsmøde: Godkendelse af byrådsindstilling og oplæg til politisk drøftelse
24. april	Drøftelse i magistraten
10. maj 2023	1. behandling i byrådet
17. maj 2023	Udvalgsmøde

24. maj 2023	2. behandling i byrådet
--------------	-------------------------

Den 16. marts 2023
Side 3 af 3

Bilag

- Bilag 1: Indstilling: Børneliv i Aarhus – oplæg til politiske drøftelse af kvaliteten på dagtilbudsområdet 2023
- Bilag 2: Børneliv i Aarhus – oplæg til politisk drøftelse af kvaliteten på dagtilbudsområdet
- Bilag 3: Opsamling på input fra inddragelse af interessenter på dagtilbudsområdet

Indstilling

Til Aarhus Byråd via Magistraten

Fra

Dato Dato for fremsendelse

Børneliv i Aarhus – oplæg til politisk drøftelse

Oplæg til politisk drøftelse af kvaliteten på dagtilbudsområdet i Børn og Unge med særligt fokus på de pædagogiske læringsmiljøer, børn i sårbare og udsatte positioner samt normering og personalesammensætning.

1. Resume

Hver dag bliver godt 18.000 børn i alderen 0-6 år passet i de aarhusianske dagtilbud. Her tilbringer hovedparten af de 0-6-årige en stor del af deres vågne timer. Årtiers forskning viser, at kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer har afgørende betydning for, hvordan børn klarer sig senere i livet.

Derfor foreskriver dagtilbudsloven, at byrådet skal drøfte kvaliteten på dagtilbudsområdet mindst hvert andet år. Fokus for drøftelsen skal være, hvordan kommunens rammer og prioriterede indsatser på området bidrager til, at dagtilbuddene kan opfylde lovgivningens krav til kvaliteten.

Rapporten følger op på kvaliteten i de sproglige læringsmiljøer, arbejdet med børn i sårbare og udsatte positioner samt normering og personalesammensætning. Rapporten viser, at udviklingen overordnet set er stabil, og at der er stor variation på tværs af dagtilbud i Aarhus.

Byrådet har i de seneste budgetforlig besluttet initiativer, som skal bidrage positivt til udviklingen på dagtilbudsområdet de kommende år.

2. Beslutningspunkter

Det indstilles:

At 1) byrådet drøfter kvaliteten på dagtilbudsområdet med særligt fokus på de pædagogiske læringsmiljøer, børn i sårbare og udsatte positioner samt normering og personalessammensætning.

At 2) rådmanden løbende følger op på de tiltag, som byrådet har besluttet for at udvikle kvaliteten i dagtilbuddene.

At 3) at dagtilbuddene frem til næste kvalitetsrapport i foråret 2025 har et særligt fokus på

- at fremme kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer
- at styrke muligheden for, at børn i sårbare og udsatte positioner indgår i dagtilbuddets fællesskaber for.
- at bidrage til Aarhus Kommunes arbejde med at styrke rekrutteringen af medarbejdere og ledere inden for 0-6 årsområdet.

3. Hvorfor fremsendes indstillingen?

Kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer har afgørende betydning for børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Tilsynsforpligtelsen og opfølgning på kvaliteten påhviler byrådet jf. §5 i dagtilbudsloven. I det daglige ligger ansvaret i vid udstrækning hos rådmand, ledere og medarbejdere i Børn og Unge.

Byrådet skal i forbindelse med opfølgningen på kvaliteten vurdere, om der er behov for iværksættelse af tiltag, som kan understøtte dagtilbuddenes udvikling af kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer. Med denne indstilling lægger Børn og Unge ikke op til konkrete nye initiativer, da Byrådet i forbindelse med de to foregående budgetforlig har iværksat initiativer, som skal styrke arbejdet med kvaliteten i dagtilbuddene.

4. Hvilken værdi skabes for borgere og samfund?

Den politiske drøftelse af kvaliteten skal sikre, at de godt 18.000 børn, som tilbringer hovedparten af deres vågne timer i de aarhusianske dagtilbud, møder en kvalitet, som

understøtter deres trivsel, læring, udvikling og dannelse. Årtiers forskning peger på, at kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer har afgørende betydning for børns muligheder i livet på kort og lang sigt.

Dette oplæg til politisk drøftelse følger op på de to overordnede temaer fra kvalitetsrapporten på 0-6-årsområdet, nemlig sproglige læringsmiljøer og børn i sårbare og udsatte positioner, som rådmanden besluttede i dialog med børn og unge-udvalget i 2021. Herudover har rådmanden besluttet at supplere med en status på personalenormeringer og personalesammensætningen i dagtilbuddene.

5. Hvad, hvem og hvordan?

Det pædagogiske grundlag og den pædagogiske læreplan, samt de pædagogiske mål for de pædagogiske læringsmiljøer definerer forståelsen af kvalitet i dagtilbud og sætter retningen for det pædagogiske arbejde. Den samlede kvalitet af børns dagtilbud er således en kompleks størrelse at afdække og drøfte politisk.

Formålet med byrådets drøftelse af kvalitet i dagtilbuddene er at sikre de bedste betingelser og muligheder for, at dagtilbuddene kan etablere pædagogiske læringsmiljøer, hvor de aarhusianske børn kan trives, lære, udvikle sig og dannes. Oplægget til politisk drøftelse viser følgende:

Sproglige læringsmiljøer i dagtilbuddene

Den sproglige udvikling er afgørende for børnenes mulighed for at være en del af fællesskaberne i dagtilbuddet og er derfor nøglen til trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Data om børnenes sproglige udvikling viser det samme billede i 2023 som i 2021. Hovedparten af børn med dansk som modersmål har en forventet sproglig udvikling ved 3-årsalderen, mens 5 % har et sprogstøttebehov. For børn med dansk som andetsprog er tendensen omvendt, her har 58 % af børnene brug for en særlig eller fokuseret sproglig indsats.

Byrådet har i 2022 besluttet en række tiltag på området for børn med dansk som andetsprog, som Børn og Unge arbejder med på tværs af tilbuddene og lokalt. Betydningen af disse tiltag er endnu for tidligt at vurdere, hvorfor det på nuværende tidspunkt ikke anbefales, at byrådet beslutter nye tiltag.

Sårbare og udsatte børn i dagtilbuddene

Det tidlige og forebyggende arbejde, der sker af det pædagogiske personale i dagtilbuddene, er vigtig for at understøtte udviklingen hos de børn, der tidligt befinder sig i sårbare og udsatte positioner.

Børn og Unge ser et stigende behov for specialpædagogisk støtte, samtidig med at midlerne til vidtgående støtteresourcer ikke er steget tilsvarende. Det medfører, alt andet lige, på den ene side et stigende behov for støtte, og på den anden side møder disse børn med relativt færre resourcer end tidligere.

Udviklingen i antallet af børn med behov for specialpædagogisk støtte giver anledning til, at Børn og Unge har fokus på betydningen af læringsmiljøerne for børnenes trivsel og udvikling.

Byrådet har i 2022 besluttet en række tiltag for børn i sårbare og udsatte positioner, bredere børnefællesskaber, som Børn og Unge arbejder med på tværs af tilbuddene og lokalt. Betydningen af disse tiltag er endnu for tidligt at vurdere, hvorfor det på nuværende tidspunkt ikke anbefales, at byrådet beslutter nye tiltag.

Rekruttering og kompetencer

Det pædagogiske personale spiller en afgørende rolle for kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer i vuggestuer og børnehaver. Derfor har normeringer og andelen af uddannet personale også en væsentlig betydning for den kvalitet, vi kan tilbyde børnene i deres pasningstilbud.

Oplægget til politisk drøftelse viser, at Aarhus Kommune i 2022 overordnet levede op til minimumsnormeringerne i børnehaver og vuggestuer. Andelen af uddannet pædagogisk personale i dagtilbuddene er faldet fra 65 % i 2019 til 58 % i 2022. Opgørelsen er foreløbig og er med forbehold.

Børn og Unge ser ind i en tid med mangel på medarbejdere på dagtilbudsområdet, herunder særligt pædagogisk uddannet personale.

Hvordan?

Med henblik på at kvalificere oplægget til byrådets politiske drøftelse af kvaliteten på dagtilbudsområdet er netværket for dagtilbudsledere, de faglige organisationer, lederforeninger, forældreorganisationer blevet inviteret til at give input. I bilag 2 fremgår oplevelser og synspunkter fra aktører på dagtilbudsområdet.

Børn og Unge lægger op til at fastholde og gennemføre de tiltag, som byrådet allerede har besluttet at iværksætte for at styrke de tre områder, som behandles i indstillingen.

Byrådet har således i de seneste to budgetforlig besluttet en række konkrete initiativer på dagtilbudsområdet, som Børn og Unge arbejder med og vurderer vil bidrage positivt til udviklingen de kommende år.

Børn i sårbare og udsatte positioner

Byrådet har med vedtagelsen af budgettet for 2023 besluttet, at der skal afsættes 55 mio. kr. årligt til arbejdet med bredere børnefællesskaber. Heraf er der afsat 26,6 mio. kr. til kompetenceudvikling i dagtilbud i perioden 2023-2026.

På dagtilbudsområdet er der peget på tre indsats

- Dagtilbud for alle
- Praksisnær kompetenceudvikling
- Specialgrupper i dagtilbud

Sproglige læringsmiljøer med fokus på børn med dansk som andetsprog

I forbindelse med analysen af DSA-området og behandlingen af handleplanen har byrådet i forbindelse med budget 2022-2025 afsat 3 mio. kr. til iværksættelse af initiativer, som skal understøtte et mere systematisk arbejde med de sproglige læringsmiljøer og børnenes sproglige udvikling i dagtilbuddene. Rådmanden har på den baggrund besluttet følgende fire tiltag, der igangsættes i løbet af 2023:

- Ensartet funktionsbeskrivelse for sprogvejledere på tværs af dagtilbud.
- Tilføjelse af et vejledermodul på sprogvejlederuddannelsen
- Årlige datasamtaler om sprogvurderinger med alle dagtilbud med afsæt i den konkrete børnegruppe.
- Obligatorisk sprogvurdering af DSA-børn ved 4 år

Formålet med initiativerne er at styrke det systematiske arbejde med de sproglige læringsmiljøer i dagtilbuddene med henblik på at følge progressionen i børnenes sproglige udvikling.

Normering og personalesammensætning

Børn og Unge afprøver flere initiativer for at fastholde og tiltrække pædagogisk personale, derudover er der også fokus på at gøre det mere attraktivt at arbejde på fuld tid. I den forbindelse afprøves en fire-dages arbejdsuge i nogle dagtilbud. På nuværende tidspunkt er der 18 % af det pædagogiske personale i dagtilbuddene, som arbejder fuldtid.

Det nye uvildige tilsyn vil fremover understøtte dagtilbuddene på afdelingsniveau med anbefalinger til, hvordan man kan arbejde målrettet med forbedringer af praksis. På tilsynsmøderne i forbindelse med det uvildige tilsyn er der fokus på afdelingens arbejde med de sproglige læringsmiljøer og deltagelsesmuligheder for alle børn. Viden fra tilsynet vil også fremover kvalificere grundlaget for den politiske drøftelse af kvaliteten på 0-6-årsområdet.

Sideløbende med initiativer til at styrke kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer, pågår der i Børn og Unge et arbejde med ledertrivsel som følge af den seneste APV.

Resultatet af APV'en peger på, at de pædagogiske ledere oplever en stor mængde nye tiltag både pædagogiske og administrative (f.eks. aula, affaldssortering, arbejdstidsaftale m.v.), som tager tid fra den faglige ledelse af de pædagogiske læringsmiljøer.

Det giver også en opmærksomhed på ikke at iværksætte nye tiltag, som de pædagogiske ledere har ansvar for at udmønte i praksis blandt medarbejdere og børn. Dette er ligeledes et af budskaberne i byrådsindstillingen fra efteråret 2022 vedrørende afbureaukratisering.

Det er i lyset af ovenstående, at Børn og Unge anbefaler, at byrådet ikke beslutter yderligere tiltag på nuværende tidspunkt.

6. Hvilke ressourcer kræves?

Indstillingen har ikke bevillingsmæssige konsekvenser, idet der ikke foreslås nye indsatser i denne indstilling.

7. Hvordan følges der op?

I ledelseslinjen i Børn og Unge følges løbende op på arbejdet med udviklingen af kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer i dagtilbuddene med fokus på sproglige læringsmiljøer, børn i sårbare og udsatte positioner samt rekruttering og personalesammensætning.

Konkret drøftes dagtilbuddenes arbejde på den årlige læringssamtale og løbende opfølgningssamtaler i ledelseslinjen i forbindelse med ramme for lokal kvalitetsopfølgning og tilsyn. Derudover giver det uvildige tilsyn anbefalinger for arbejdet med kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer på afdelingsniveau.

Bilag

Bilag 1: Børneliv i Aarhus – oplæg til politisk drøftelse af kvaliteten på dagtilbudsområdet 2023

Bilag 2: Opsamling på møder med interessenter på dagtilbudsområdet

Tidligere beslutninger

- Vedtagelse af Ramme for lokal kvalitetsopfølgning og tilsyn, Byrådsmødet d. 12.05.2021, punkt 5
 - Budgetforlig 2023-2026, Byrådet d. 23.09.2022, side 42 (Bredere børnefællesskaber)
 - Budgetforlig 2022-2025, Byrådet d. 24.09. 2021, side 13 (DSA)
-

Pædagogik, Undervisning og Fritid

Antal tegn: [Klik her for at angive tekst.](#)

Sagsbehandler:

Tlf.:

E-post:

BØRNELIV I AARHUS

**- OPLÆG TIL POLITISK DRØFTELSE AF
KVALITETEN PÅ DAGTILBUSOMRÅDET 2023**

Indledning

Hver dag bliver godt 18.000 børn i alderen 0-6 år passet i de aarhusianske dagtilbud. Det er her, at hovedparten af nutidens 0-6-årige tilbringer størstedelen af deres vågne timer. Årtiers forskning viser, at kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer vi tilbyder børnene, har afgørende betydning for, hvordan børnene klarer sig senere i livet – og i særlig høj grad, hvis der er tale om børn i sårbare og udsatte positioner.

Derfor skal vi som kommune have øje for kvaliteten af de læringsmiljøer, som dagtilbuddene tilbyder vores børn, herunder om politikerne giver dagtilbuddene de rette betingelser for at skabe læringsmiljøer af høj kvalitet.

Ligeledes foreskriver dagtilbudsloven, at byrådet skal drøfte udviklingen og kvaliteten på dagtilbudsområdet mindst hver andet år. Fokus for byrådets drøftelse skal være, hvordan kommunens rammer for dagtilbud og evt. prioriterede indsatser på området, bidrager til, at dagtilbuddene kan opfylde de krav, som lovgivningen på 0-6 årsområdet foreskriver i forhold til kvaliteten af kommunens pasningstilbud.

På baggrund af drøftelsen skal byrådet beslutte, om der skal iværksættes tiltag, som kan understøtte dagtilbuddenes arbejde med at etablere pædagogiske læringsmiljøer, som fremmer børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Denne rapport har til hensigt at give byrådet et afsæt for at drøfte, hvor og i hvilket omfang, der er behov for tiltag, som kan understøtte dagtilbuddenes kvalitetsudvikling. Rapporten er blevet til med afsæt i de datakilder Børn og Unges forvaltning har haft adgang til. Det drejer sig om, forvaltningens systematisk indsamlede stemmer fra praksis i forbindelse med såvel læringsamtaler som dagtilbuddenes evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan samt opfølgningen på det hidtidige tilsyn i dagtilbuddene samt data fra Børn og Unges ledelsesinformationssystem.

Der redegøres nærmere for rapportens formål, fokus og lovgivningsmæssige grundlag i det vedlagte baggrundsbilag. Rapporten er opdelt i tre kapitler:

- **I kapitel 1** stilles skarpt på de pædagogiske læringsmiljøer i Børn og Unges dagtilbud. Denne rapport fokuserer særligt på børnenes sproglige læringsmiljøer
- **I kapitel 2** er fokus på børn i sårbare og udsatte positioner, og hvordan forskellige perspektiver på udsathed gør sig gældende for børnene i dagtilbud.
- **I kapitel 3** er fokus på personalenormeringen i Børn og Unges dagtilbud, herunder personalesammensætningen og de rekrutteringsmæssige udfordringer.

Hvert af de tre kapitler er struktureret efter samme opbygning, hvor relevante lokale data på 0-6 årsområdet præsenteres og kobles med anden relevant viden på området. Lokale praksiseksempler fra dagtilbuddene i Aarhus inddrages så vidt muligt for at relatere data til den lokale praksis.

Fakta om dagtilbuds området i Aarhus

Børn

20.883

børn i alderen ½ - 5 år har bopæl i Aarhus Kommune pr. 1.1.2021. 88,7 % af disse er indskrevet i et dagtilbud

Dagtilbud

60

almene dagtilbud, herunder **34 kommunale**, **25 selvejende** og **Dagtilbuddet Aarhus Ø** (1 kommunalt dagtilbud forankret i MSO)

1 specialdagtilbud

Dagtilbuddene består af afdelinger og omfatter i alt:

47 vuggestuer

35 børnehaver

219 integrerede institutioner

5 specialinstitutioner

1 International vuggestue

17 dagtilbud har en dagplejeafdeling tilknyttet

Herudover **8 private institutioner**

Personale i dagtilbud

4.278

fuldtidsstillinger i kommunale dagtilbud*

Ressourcer i dagtilbud

Samlet budget for dagtilbud (brutto):

2.629 mio. kr.

Gennemsnitlig udgift pr. barn: **138.283 kr.**

* Børn og Unge har kun lønadministrationen for nogle af de selvejende dagtilbud. For de private dagtilbud har Børn og Unge ingen lønadministration. Derfor indgår selvejende og private dagtilbud ikke i opgørelsen.

Resumé

Nedenfor sammenfattes rapportens konklusioner. Der rettes fokus på de udfordringer, hvor vi, med afsæt i data og de professionelle tilbagemeldinger, kan se et behov for en styrkelse af kvaliteten, eller en særlig politisk opmærksomhed de kommende år.

Sproglige læringsmiljøer i dagtilbuddene

Den sproglige udvikling er afgørende for børnenes deltagelsesmuligheder og er derfor nøglen til trivsel, udvikling, læring og dannelse. Dette kapitel viser, at:

- De dansksproglige kompetencer hos børn med dansk som andetsprog løftes ikke til et niveau, hvor børnene opnår samme forudsætninger og muligheder som andre børn og unge.
- 58 % af børnene med dansk som andetsprog har et sprogstøttebehov ved 3-årsalderen. Dette gælder for 5 % af børnene med dansk som modersmål.
- I forbindelse med sprogvurderingen ved 3-årsalderen bliver 61 % af børnene sprogvurderet inden for det obligatoriske tidsrum. For børn med dansk som andetsprog er tallet 44 %.
- Byrådet har i 2022 besluttet en række tiltag på området for børn med dansk som andetsprog, som Børn og Unge er i gang med at arbejde med på tværs af tilbuddene og lokalt.

Sårbare og udsatte børn i dagtilbuddene

Det tidlige og forebyggende arbejde, der sker af det pædagogiske personale i dagtilbuddene, er vigtig for at understøtte udviklingen hos de børn, der tidligt befinder sig i sårbare og udsatte positioner. Dette kapitel viser, at:

- Børn og Unge oplever en stigning i behovet for ekstra støtte til børn, som er udfordrede på at indgå og trives i det almene fællesskab, eller som på andre måder er udfordrede.
- Henvendelserne fra dagtilbuddene til Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) er steget fra ca. 600 i 2016 til knap 1.400 henvendelser i 2022. Denne udvikling er især drevet af en stigning i årene fra 2019 og frem.
- Antallet af støtteressource-bevillinger er tilsvarende steget fra 234 i 2016 til 324 i 2022 - samtidig er antallet af bevilligede timer pr. bevilling faldet fra 19,4 til 16,0 i samme periode.
- Der er tendenser, som peger på, at udviklingen i antallet af børn med behov for specialpædagogisk støtte i højere grad skyldes faktorer rundt om barnet, end det skyldes en iboende udsathed i barnet eller de klassiske indikatorer for udsathed.

Rekruttering og kompetencer på dagtilbudsområdet

Det pædagogiske personale spiller en afgørende rolle for kvaliteten i de pædagogiske læringsmiljøer i vuggestuer og børnehaver. Derfor har normeringer og andelen af uddannet personale også en væsentlig betydning for den kvalitet vi kan tilbyde børnene. Dette kapitel viser, at:

- Aarhus Kommune levede i 2022 op til minimumsnormeringerne i børnehaver, mens vi på vuggestueområdet havde en normering på 3,04 børn pr. pædagogisk personale.
- Andelen af uddannet pædagogisk personale i dagtilbuddene er faldet fra 65 % i 2019 til 58 % i 2022.
- I Børn og Unges dagtilbud er 18% af de ansatte pædagoger ansat på fuld tid, mens 35 % af de ansatte pædagoger er ansat med en arbejdstid på under 32 timer om ugen.
- Dagtilbudsområdet oplever rekrutteringsudfordringer, og kan se frem til at mangle mere end 1.000 pædagoger i 2030. Rekruttering af medarbejdere er et af Aarhus Kommunes syv 'vilde problemer'.

A young child with blonde hair and mouse ears is lying on their stomach in a field of tall grass. The child is wearing a light-colored, textured sweater and is looking towards the camera with a slight smile. The background is a soft-focus field of grass under a bright sky.

SPROGLIGE LÆRINGSMILJØER

Sproglige læringsmiljøer

Sproget er en vigtig nøgle til at forstå og udtrykke sig. Sproget er for børnene en nøgle til læring, trivsel og deltagelsesmuligheder i forskellige arenaer. Sproglige læringsmiljøer af høj kvalitet er derfor afgørende for børnenes sproglige udvikling.

”Læringsmiljøet i dagtilbud består af alle de muligheder for udvikling, trivsel og læring, som dagtilbuddet giver børnene. Læringsmiljøet handler blandt andet om, hvordan dagen og aktiviteterne bliver rammesat, organiseret og tilrettelagt.”
(Børne- og Undervisningsministeriet)

Høj kvalitet i de sproglige læringsmiljøer i dagtilbud bidrager til at udligne sociale forskelle og reducere chanceulighed mellem børn ved at give dem ligeværdige sproglige forudsætninger. Dette tager afsæt i viden om, at et veludviklet sprog og ordforråd har stor betydning for børnenes senere læse- og skrivetilegnelse i skolen, og dermed også for deres uddannelsesmuligheder på sigt.

For at give børnene de bedst mulige vilkår for at lykkes, opstiller dagtilbudsloven følgende to mål for de sproglige læringsmiljøer, som dagtilbuddene er forpligtiget til at arbejde henimod:

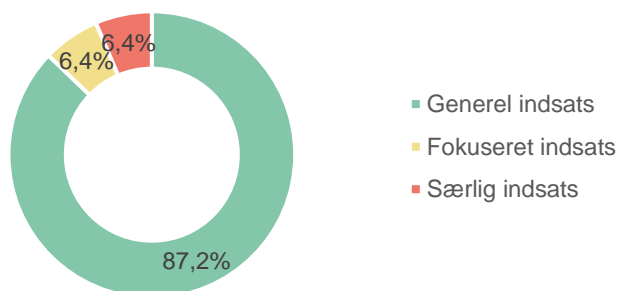
1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Status på udviklingen i Aarhus

I Aarhus skal alle dagtilbud gennemføre sprogvurderinger af alle børn ved treårsalderen. Resultaterne af disse sprogvurderinger viser, at cirka 12,8 % af børnene har et sprogstøttebehov, når de er omkring tre år. Tallet 12,8 % er lavere end på landsplan, hvor det forventes at 15 % af børn på tre år har et sprogstøttebehov. Med modsat fortegn betyder resultaterne, at 87,2% af børnene i de aarhusianske dagtilbud omkring tre år har en alderssvarende sproglig udvikling. Disse tal har over de seneste fem år ligget stabilt.

På den ene side kan dette være et tegn på, at børnene i Aarhus klarer sig bedre end gennemsnittet rent sprogligt, men på den anden side kan det også generere en nysgerrighed på, hvordan materialet anvendes i Aarhus Kommune.

Det skal her bemærke, at sprogvurderingen i 61 % af børnenes tilfælde har fundet sted inden for det obligatoriske interval fra 2 år og 9 måneder til 3 år og 4 måneder.

Faktaboks: Hvad kendetegner et godt sprogligt læringsmiljø i dagtilbud?

Et godt sprogligt læringsmiljø består blandt andet af:

- Pædagogisk personale, som benytter en bred vifte af ord, og hvor sproget er tilpasset børnegruppens forskellige sproglige behov og interesser.
- Pædagogisk personale, som understøtter børnenes initiativer og deltagelse i forskellige aktiviteter
- Pædagogisk personale, som understøtter børnenes læring og udvikling ved at anvende et rigt og nuanceret sprog, og ved at relatere aktiviteten til børnenes egne interesser og erfaringer.
- Positive og varme interaktioner mellem voksne og børn, og børn i mellem - der er ro til nærvær og fordybelse.
- Tilgængelighed af legetøj, kreative materialer, bøger mv., men også andre materialer såsom børnerelaterede billeder på væggene, som kan understøtte samtaler.

Sådan arbejder dagtilbuddene med de sproglige læringsmiljøer

Forskning peger på, at børn med sprogstøttebehov profiterer mere af højkvalitets læringsmiljøer, end af målrettede indsatser i en begrænset tidsperiode. I Børn og Unge fokuserer de sproglige indsatser derfor på kompetenceudvikling af det pædagogiske personale med henblik på at højne kvaliteten i de sproglige læringsmiljøer, som vi tilbyder børnene.

Sprog i Samspil

I løbet af 2021 og 2022 har fire selvejende dagtilbud og syv kommunale dagtilbud været en del af længerevarende kompetenceudviklingsforløb af de pædagogiske medarbejdere.

Formålet med kompetenceudviklingen har været at give det pædagogiske personale mere viden om børnenes sprogtilegnelse med henblik på at kunne justere de sproglige strategier efter børnenes behov. Kompetenceudviklingen er praksisnær og organiseret som aktionslæringsforløb, hvor medarbejderne afprøver konkrete øvebaner i praksis.

Evalueringer af tidligere indsatser viser, at kompetenceudviklingen højner kvaliteten af de sproglige læringsmiljøer. En forbedring af kvaliteten i de sproglige læringsmiljøer kommer blandt andet til udtryk ved, at det pædagogiske personale benytter et passende nuanceret sprog for at specificere helt præcist, hvad de taler om. Eller er når det pædagogiske personale udvider børnenes forståelse af de ord, som børnene bruger – eksempel: Barnet siger ”mam mam”, hvortil den voksne responderer ”Ja, vi skal have dejlig, varm mad”.

I 2023 er 5 dagtilbud indtil videre påbegyndt kompetenceudviklingsforløb. Det estimeres, at 12 dagtilbud om året kan gennemføre kompetenceudviklingsforløbet.

Grundet den tætte sammenhæng til børnenes deltagelsesmuligheder, har 11 kommunale dagtilbud valgt et fokusområde på deres læringsamtaler, hvor de fokuserer på de sproglige læringsmiljøer generelt, eller mere specifikt fokuserer på læringsmiljøerne for børn med dansk som andetsprog (DSA).

Nogle af de tiltag, dagtilbuddene anvender i arbejdet med at styrke kvaliteten af de sproglige læringsmiljøer er f.eks.:

- En bredere og mere systematisk anvendelse af dagtilbuddets sprogvejleder, så viden og kompetencer kommer alle medarbejder og børn til gode.
- En styrkelse af medarbejderne som sproglige rollemønstre i interaktionen med børnene.
- En styrkelse af de sproglige læringsmiljøer i forbindelse med leg
- En styrkelse af de sproglige læringsmiljøer i uderummet

På baggrund af det tilgængelige datagrundlag er det ikke muligt at vurdere, hvilken effekt arbejdet har for børnenes sproglige udvikling. Det skyldes blandt andet, at der ikke har været en systematisk opfølgning på de konkrete indsatser i forbindelse med opsamlingen til denne rapport.

Muligheden for at formidle viden om kvaliteten af læringsmiljøet i dagtilbuddene ændrer sig frem mod næste rapport i 2025, hvor data fra det nye lovpligtige tilsyn vil give bedre grundlag for at belyse kvaliteten af de pædagogiske læringsmiljøer. Et eksempel herpå kan ses i Hasle dagtilbud, hvor Børn og Unges dagtilbudskonsulenter i forbindelse med deres ECERS-certificering har observeret 'fremragende kvalitet' i de sproglige læringsmiljøer. I dagtilbuddet har knap 30 % af børnene dansk som andetsprog.

Praksisfortælling fra børnehave:

I observationsrapporten står der således følgende om det pædagogiske arbejde med børnenes ordforråd:

” Der blev arbejdet dygtigt og godt ift. at opmuntre børnene til at bruge sproget. Her fremhæves i særdeleshed personalets arbejde med at udvide børnenes ordforråd, der scorer helt i top på samtlige beskrevne parametre i ECERS-materialet.

Hver eneste gang en af de tre medarbejdere opfangede, at et barn ikke havde forstået et ord eller begreb, blev der dvælet ved det, og arbejdet med det, sammen med barnet eller gruppen. Vi bemærker særligt, at de tre medarbejdere under hele observationen greb alle opståede muligheder for at udfolde ord og begreber, samt skubbe til børnenes dybdeforståelse.

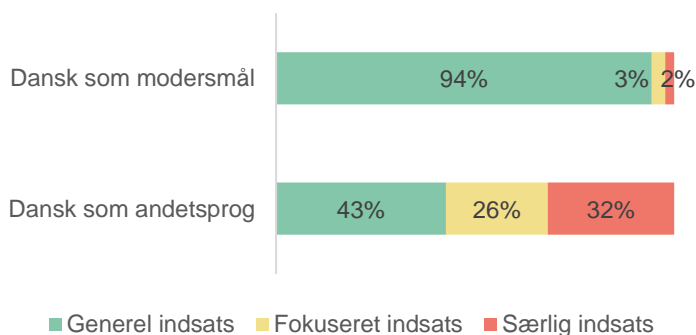
Arbejdet med dialogisk læsning igennem tre forskellige aktiviteter, var både meningsgivende for, og justeret undervejs ift. enkeltbørn. Fx gennem sætningsstartere, hint, gestik, pauser mv.

Der er en varme og nærværende voksne, og børnene er tydeligt både trygge ved og glade for personalet.”

Den sproglige udvikling for børn med dansk som andetsprog

Mens andelen af børn med dansk som modersmål, som har et sprogstøttebehov, er lavere end landsgennemsnittet, tegner der tegner sig et andet billede for børn med dansk som andetsprog. Data fra sprogvurderingerne viser, at 5 % af børnene med dansk som modersmål har et sprogstøttebehov, mens 58 % af børnene med dansk som andetsprog har et sprogstøttebehov.

Figur x: Sprogvurdering ved 3 år, talesprog, opdelt på modersmål (2022)

Forskellen i den sproglige udvikling mellem børn med dansk som modersmål og børn med dansk som andetsprog har været stabil over de seneste fem år. Det samme gælder andelen af børn med dansk som andetsprog, som har et sprogstøttebehov. I Aarhus Kommune har hvert femte barn dansk som andetsprog. Der er tale om børn med vidt forskellige sprogbaggrunde, familieforhold og kulturer, og selvom der er en større koncentration i dele af byen, er der børn og unge med dansk som andetsprog i alle dele af byen. Vi kan på baggrund af ovenstående tal **ikke** sætte lighedstegn mellem det at have dansk som andetsprog og det at have et sprogstøttebehov. Men det betyder, alt andet lige, at der er en tydelig sammenhæng mellem sproglig baggrund og behovet for sprogstøtte.

Samtidig ved vi, at der er variation på tværs af byen, hvad angår dagtilbuddenes andel af børn med dansk som andetsprog. Det betyder derfor også, at der på tværs af byen er variation i koncentrationen af børn, som har et sprogstøttebehov. Eksempelvis kan vi se, at 57 % af de sprogvurderede børn i Brabrand dagtilbud, og 50 % af de sprogvurderede børn i Søndervang dagtilbud har et sprogstøttebehov, mens de tilsvarende tal for Skødstrup dagtilbud og Trøjborg dagtilbud ligger på hhv. 3 % og 0 %. Data viser, at det er 44 % af børnene med dansk som andetsprog, der bliver sprogvurderet inden for det obligatoriske tidsrum, mens tallet er 65 % for de børn, som har dansk som modersmål.

Aarhus Byråd iværksatte i forbindelse med Budget 2021 en analyse af DSA-området i Børn og Unge. DSA-analysen blev iværksat på baggrund af data, som peger på, at vi i Aarhus Kommune oplever, at de dansksproglige kompetencer hos børn med dansk som andetsprog ikke løftes til et niveau, hvor børnene opnår samme forudsætninger og muligheder som andre børn og unge.

DSA-rapporten peger på, at arbejdet med børn med dansk som andetsprog skal være mere systematisk for, at indsætserne skal kunne lykkes med at hæve det dansk-sproglige niveau hos børn med dansk som andetsprog. Systematikken i den pædagogiske praksis skal både styrkes hvad angår indsatser, opfølgning, progression og arbejdet med handleplaner.

På den baggrund har Byrådet vedtaget seks forpligtende grundprincipper, der udgør den principbaserede handleplan for arbejdet med dansk som andetsprog:

- Arbejd systematisk med sproglig udvikling – også ved overgange
- Styrk, dyrk og omsæt viden om dansk som andetsprog
- Tag udgangspunkt i viden, data og lokale behov
- Samarbejd meningsfuldt med alle forældre om barnet og dets sprog
- Fokuser på hele barnets liv og arbejde tværfagligt
- Skab et nuanceret mindset for dansk som andetsprog

Byrådet afsatte i forbindelse med behandlingen af DSA-handleplanen 3 mio. årligt til indsatser målrettet barnets sproglige udvikling. Med afsæt i anbefalingerne fra handleplanen og de seks grundprincipper har rådmanden besluttet at iværksætte følgende fire indsatser:

Ensartet funktionsbeskrivelse for sprogvejledere på tværs af dagtilbud

Der er udarbejdet en funktionsbeskrivelse for sprogvejlederne med henblik på at styrke og tydeliggøre deres rolle og funktion. Dette med henblik på, at den viden og kompetence, som ligger hos den enkelte sprogvejleder kommer alle medarbejdere og børn til gavn.

Tilføjelse af et vejledermodul på sprogvejlederuddannelsen

Uddannelsen til sprogvejleder udvides fra to til tre diplommoduler, så det indbefatter et modul i vejledning af forældre og kollegaer. Dette igen med henblik på at udbrede den viden og de kompetencer sprogvejlederen har og får qua sin rolle som sprogvejleder.

Datasamtaler med afsæt i børnegruppen

Der indføres datasamtaler om DSA i alle dagtilbud. Samtalerne vil have et specifikt fokus på børnegruppens sproglige udvikling, opfølgning på handleplaner og på implementering af indsatser, herunder følge op på, at alle børn bliver sprogvurderet ved tre år og børn med dansk som andetsprog også ved fire år.

Obligatorisk sprogvurdering af DSA-børn ved 4 år

Det gøres obligatorisk for dagtilbuddene også at sprogvurdere børn med dansk som andetsprog ved fireårsalderen. Dette som et led i at sikre den systematik og struktur i arbejdet med de sproglige læringsmiljøer og børnenes sproglige udvikling, som rapporten peger på, med fordel både kan og bør styrkes.

Formålet med alle fire indsatser er at styrke en målrettet og systematisk pædagogiske praksis i de sproglige læringsmiljøer, så børnenes sproglige udvikling bliver understøttet af de tiltag, som iværksættes.

Læs mere om undersøgelsen af DSA-området, og find den endelige rapport samt pixi-udgave her:

[Undersøgelse af dansk som andetsprog \(DSA\) \(aarhus.dk\)](#)

A young child with blonde hair and mouse ears is lying in a field of tall grass. The child is wearing a light-colored jacket and is looking towards the camera with a slight smile. The background is a soft-focus field of grass.

BØRN I SÅRBARE OG UDSATTE POSITIONER

Børn i sårbare og udsatte positioner

At etablere et pædagogisk læringsmiljø af høj kvalitet for børn i sårbare og udsatte positioner handler om, at børnene mødes med tilpasse udfordringer og oplever mestring på lige fod med alle andre børn. Derfor er det også dagtilbuddenes ansvar at skabe læringsmiljøer, som, med afsæt i den aktuelle børnegruppe, understøtter kerneopgaven, nemlig at sikre deltagelsesmuligheder for alle børn.

Med dagtilbudsloven fra 2018 har dagtilbuddene eksplicit fået til opgave at skabe læringsmiljøer, som *"tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes"*.

I Aarhus, såvel som på landsplan, ser vi i disse år en stigning i henvendelser til PPR, ligesom vi også oplever, at dagtilbuddene søger om flere vidtgående støtteressourcer end tidligere. Disse tendenser skaber et pres på både PPR og økonomien på området.

Hvad ved vi fra forskning?

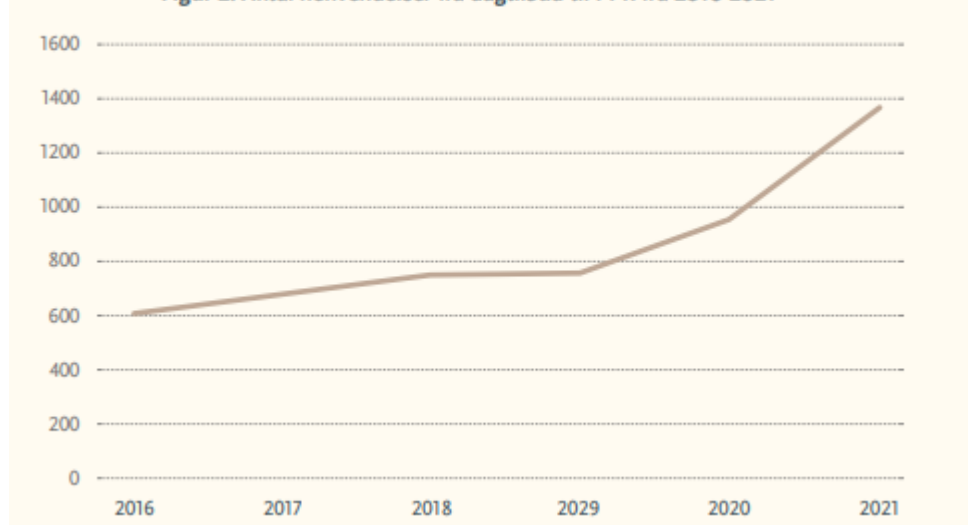
Dagtilbud af høj kvalitet har afgørende betydning for alle børn, om end særligt for børn i udsatte og sårbare positioner. Vi ved også, at pædagogiske læringsmiljøer af høj kvalitet, hvor der tages afsæt i et børneperspektiv og en inkluderende praksis, mindsker behovet for at iværksætte særligt tilrettelagte indsatser på børneniveau. Dog viser forskningen også, at pædagogiske læringsmiljøer, som ikke understøtter børnenes deltagelsesmuligheder, kan have ekskluderende effekt på børns oplevelse af tilhørsforhold, og indirekte fremhæve børnenes vanskeligheder fremfor styrker, hvilket kan bringe børnene i en yderligere udsat og sårbar position.

Status på udviklingen i Aarhus

I Aarhus Kommune kan det stigende pres på dagtilbuddene aflæses direkte i data. Som det fremgår af figur X herunder, er henvendelserne fra dagtilbuddene til PPR steget fra omkring 600 i 2016 til knap 1.400 henvendelser i 2022. Særligt i perioden fra 2019 til 2022 er der sket en stigning. Fra 2019 til 2020 er antallet af henvendelser steget med 200 fra knap 800 til knap 1.000 om året, mens der fra 2020 til 2021 er sket en dobbelt så stor stigning i antallet af henvendelser fra knap 1.000 i 2020 til knap 1.400 henvendelser i 2021. Fra 2021 til 2022 har antallet af henvendelser været stabilt på knap 1.400 henvendelser om året.

Alene stigningen i perioden fra 2019 til 2022 svarer til en fordobling af det totale antal henvendelser som PPR fik fra dagtilbuddene i 2016.

Figur 2: Antal henvendelser fra dagtilbud til PPR fra 2016-2021

Samme tendens ses i udviklingen i de vidtgående støtteressourcer. Her viser data, at antallet af støtteressource-bevillinger er steget fra 234 i 2016 til 324 i 2022. Parallelt med det øgede antal bevillinger er antallet af bevilligede timer pr. bevilling faldet fra 19,4 til 16,0 i samme periode. Dette er et udtryk for, at der over årene er blevet flere børn med behov for vidtgående støtteressourcer, som skal dele den samme pose penge. Dette vil, alt andet lige, betyde færre støttetimer pr. barn. Dette stemmer overens med analysen af Brederes Børnefællesskaber, hvor dagtilbudslederne giver udtryk for, at det er blevet sværere at få bevilliget de tilstrækkelige ressourcer til at kunne iværksætte den nødvendige støtte for børnene.

Tabel X: Udviklingen i vidtgående støtteressourcer på dagtilbudsområdet

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antal bevillinger	234	264	267	254	276	309	324
Gennemsnitligt antal timer bevilliget	19,4	18,7	18,3	17,7	17,0	16,6	16,0
Antal ny-visitinger	134	188	122	176	185	195	209

Sådan arbejder dagtilbuddene for at skabe deltagelsesmuligheder for alle børn

En række dagtilbud har valgt 'Brederes Børnefællesskaber' som fokusområde på deres læringsamtaler. Arbejdet med bredere børnefællesskaber sigter grundlæggende mod at skabe inkluderende fællesskaber, hvor alle børn føler sig set, hørt og forstået. Med andre ord, deltagelsesmuligheder for alle børn.

Dagtilbud, som på læringsamtalerne, arbejder med et fokusområde inden for temaet 'Brederes Børnefællesskaber'
<ul style="list-style-type: none"> • 8 Kommunale dagtilbud • 7 Selvejende dagtilbud

På baggrund af data kan vi blandt andet se, at hovedparten af de 15 dagtilbud, har en større andel af børn, som modtager vidtgående støtteressourcer, end det gennemsnitlige dagtilbud. Det kan således tyde på, at de dagtilbud, som har valgt at arbejde med bredere børnefællesskaber, er dagtilbud, som har en børnegruppe med vidtgående støttebehov.

Hvad angår dagtilbuddenes begrundelse for at vælge bredere børnefællesskaber som fokusområde, kan vi se, at nogle af dagtilbuddene har valgt deres fokusområde som følge af observationer, de har gjort i egen praksis. Det drejer sig eksempelvis om situationer, hvor det pædagogiske personale er blevet opmærksomme på, at flere børn har brug for støtte til at indgå i legefællesskaber med de andre børn i børnegruppen.

Ét af grebene til at udvikle læringsmiljøer, som skaber deltagelsesmuligheder for alle børn, er at have fokus på, hvordan det pædagogiske personale placerer sig rent fysisk. Ved at placere sig forskellige steder rent fysisk kan medarbejderne være med til at skabe en række forskellige "aktivitetszoner", hvor børnene i

højere grad selv kan vælge, hvad de har lyst til at deltage i. Dette vil være med til at skabe en højere grad af deltagelsesmuligheder for alle børn.

I andre dagtilbud, som ligeledes har fokus på deltagelsesmuligheder for alle børn, arbejdes der blandt andet med afsæt i Louise Klinges begreb relationskompetence. Relationskompetence handler grundlæggende om det pædagogiske personales evne til at respondere på og understøtte samspillet med børnene i dagtilbuddet. At arbejde med relationskompetence taler ind i det pædagogiske mål for læreplanstemaet "Alsidig personlig udvikling", som lyder:

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber

(På side xx kan du læse de 12 pædagogiske, som sætter rammerne for dagtilbuddenes arbejde)

Noget af det som dagtilbuddene selv peger på som næste skridt i arbejdet, er at skabe rolige og overskuelige rammer for børnene, særligt i overgange og rutinesituationer i løbet af dagen. Et konkret eksempel herpå kan ses i Gl. Brabrand-Sødalen dagtilbud:

Praksisfortælling:

I Gl. Brabrand-Sødalen dagtilbud arbejder det pædagogiske personale specifikt med overgangen fra, at børnene er indenfor til, at de skal ud på legepladsen. Særligt 'garderobesituationen' var tidligere et læringsmiljø, som var præget af et højt støjniveau, uforudsigelighed, og meget lidt struktur. Kombineret med, at alle børn ofte skulle udenfor samtidig, opstod der ofte en flaskehals i garderoben, hvor læringsmiljøet i højere grad havde karakter af 'ekspedition' end af høj kvalitets pædagogik. Dette bragte særligt de sårbare og udsatte børn i nogle u hensigtsmæssige og vanskelige situationer, hvor de oplevede en følelse af utryghed. Det pædagogiske personale blev opmærksomme på, hvordan disse børn reagerede, og begyndte derfor at arbejde mere bevidst med garderobesituationen.

Praksiseksempel - Dinaskolen

Med hinanden i hånden synger børnene: 'Dina vågn op, Dina vågn op-sangen' og så går Dinaskolen i gang. Dinosauren Dina og dukken Anton er vigtige figurer i Dinaskolen, som har fokus på aktiviteter, der styrker børnenes fællesskab, samarbejde, sociale færdigheder og evnen til at løse problemer og regulere egne følelser.

Dagens tema er at opdage og forstå følelser. Dukken Anton viser en følelse gennem stemme og krop og så skal børnene gætte, hvilken følelse det er. I samarbejde med dinosauren Dina, hjælper børnene Anton på rette vej, så han ikke kommer 'galt afsted' med sine følelser.

"Forskning viser, at når vi lærer børnene selv at løse konflikterne, så stiger deres selvværd," fortæller Henrik, der er dukkefører af Anton og konsulent ved Center for ADHD.

Efter Dinaskolen er der videobaseret sparring, hvor det pædagogiske personale præsenteres for aktiviteter, som de kan øve sammen med børnene.

"Det er vores erfaring, at forløbet i Dinaskolen har haft en stor positiv effekt. Vi oplever et reduceret konfliktniveau og en forbedret trivsel for både børn og voksne," fortæller dagtilbudslederen.

Et skifte i fokus – fra børnene til læringsmiljøerne

Data fra både læringssamtalerne og evalueringen af arbejdet med den pædagogiske læreplan viser en udvikling, hvor dagtilbuddene i højere grad retter blikket mod den voksnes rolle, relationerne og læringsmiljøerne, frem for at finde årsagen til problemet i selve barnet. Dette er en udvikling, som afspejler hensigten med dagtilbudsloven fra 2018. Her er det skrevet ind i selve formålsparagraffen, at *”dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv”*. Det er således i formålsparagraffen såvel som i resten af dagtilbudsloven blevet eksplicit, at det er kvaliteten af de læringsmiljøer vi tilbyder børnene, som er afgørende for børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

”Udsathed er ikke et karaktertræk ved et barn. En udsat position er altid relationel og opstår i relationen mellem barn, børnefællesskabet og det pædagogiske miljø. Ligesom deltagelsesmuligheder gør det”
(EVA TEMA, Børn i udsatte positioner, 2021)

Et konkret eksempel på dette skifte i fokus kan findes i Solbjerg-Mårslet dagtilbud, hvor et systematisk arbejde med dagtilbuddets evalueringskultur affødte følgende citat fra en af dagtilbuddets pædagoger:

” Vi har flyttet fokus væk fra børn med udfordringer og tænker i stedet på, hvordan vi ændrer læringsmiljøet så alle børn kan være med. Nu sætter vi os selv mere i spil som medarbejdergruppe, ud fra hvad børnene fortæller os. ”

Et yderligere eksempel kan findes i, at 25 ud af 34 kommunale dagtilbud i forbindelse med læringssamtalerne har valgt et fokusområde inden for temaet ”læringsmiljøer”. Dette kan ses som et udtryk for, at arbejdet med de pædagogiske læringsmiljøer lokalt vurderes som vigtigt, for at styrke børnenes mulighed for trivsel, udvikling, læring og dannelse.

I [’Analyse af specialområdet i Aarhus Kommune’](#) fra 2022 peger data på, at børnene i 0-6-årsalderen, målt på de klassiske indikatorer for sårbarhed, gennemsnitligt er blevet mindre sårbare over tid. Denne viden står umiddelbart i kontrast til, at flere og flere børn får behov for specialpædagogisk støtte. Disse modsatrettede fund kan underbygge, at det i højere grad er barnets omgivelser, snarere barnets iboende udsathed, der er hovedårsagen bag den øgede efterspørgsel efter specialpædagogisk støtte.

I Budget 2023 har Aarhus Byråd som et led i arbejdet med bredere børnefællesskaber afsat 6,7 mio. til indsatsen ’Dagtilbud for alle’. Som en del af ’Dagtilbud for alle’ skal det pædagogiske personale have kompetenceudvikling i specialpædagogiske principper. Dette med henblik på, at dagtilbuddene fremover vil arbejde mere specialpædagogisk med børnegruppen, uagtet om børnene har behov for specialpædagogisk støtte eller ej. Det er hensigten, at dette vil medføre, at flere børn kan trives og udvikle sig i deres almene dagtilbud.

**NORMERING OG
SAMMENSÆTNING AF
PERSONALE**

Sammensætning af det pædagogiske personale

Personalenormeringen samt personalesammensætningen omkring børnene har afgørende betydning for kvaliteten af de læringsmiljøer, vi tilbyder børnene i dagtilbuddene. Forskning på området underbygger, at personalenormeringen har betydning for børnenes sproglige udvikling, omfanget af konflikter mellem børn, samspillet mellem børn og voksne, og de voksnes adfærd i forhold til børnene.

Med finanslovsaftalen fra december 2020 blev det besluttet at indføre lovbundne minimumsnormeringer på dagtilbudsområdet pr. 1.januar 2024. Minimumsnormeringerne skal sikre, at der i gennemsnit ikke er mere end tre børn pr. pædagogisk personale i vuggestuerne, og ikke mere end seks børn pr. pædagogisk personale i børnehaverne. Aarhus Byråd fulgte i Budget 2022 op på Finanslovsaftalen fra 2020 ved at afsætte 4,8 millioner til en hurtigere indfasning, således vi i Aarhus Kommune allerede fra 2022 lever op til minimumsnormeringerne.

Som det fremgår af dette kapitel, lever Børn og Unge op til minimumsnormeringerne i børnehaverne, mens vi på vuggestueområdet i 2022 ikke helt lever op til en normering på max 3 børn pr. pædagogisk personale.

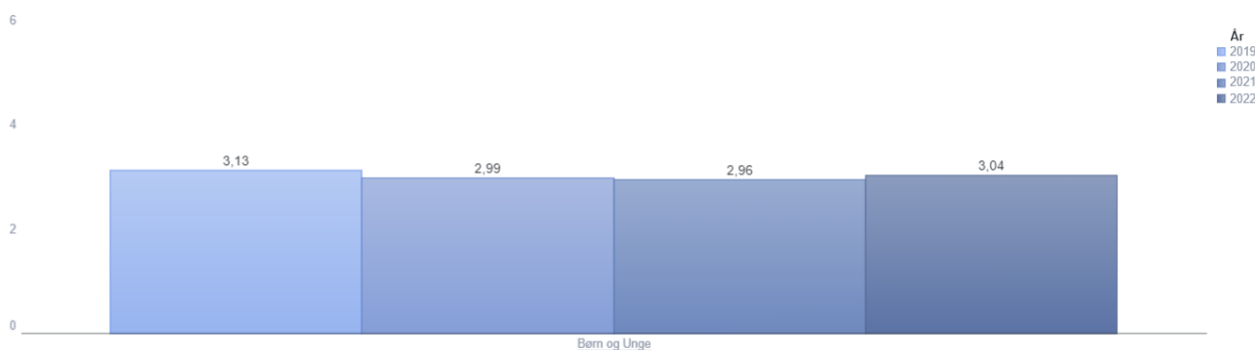
På de kommende sider ser vi nærmere på personalenormeringen og variationen heri, samt andelen af uddannet personale, og de rekrutteringsmæssige udfordringer som dagtilbuddene oplever.

Normering

I det følgende afsnit opgøres de konkrete normeringer med afsæt i den opgørelsesmetode, der lovmæssigt træder i kraft med indførelsen af minimumsnormeringerne pr. 1. januar 2024. Minimumsnormeringerne skal sikre, at der i gennemsnit på tværs af kommunen ikke er mere end tre børn pr. pædagogisk personale i vuggestuerne, og ikke mere end seks børn pr. pædagogisk personale i børnehaverne.

I figur xx er antal børn pr. voksen i vuggestue i 2019-2022 opgjort. Opgørelsen viser, at der på tværs af vuggestuerne i gennemsnit er 3,04 barn pr. pædagogisk medarbejder i løbet af 2022. Dette er en stigning i antal børn pr. pædagogisk medarbejder fra 2,96 i 2021 og 2,97 i 2020. Børn og Unge lever dermed ikke i 2022 op til de lovbundne minimumsnormeringer, som træder i kraft pr. 2024.

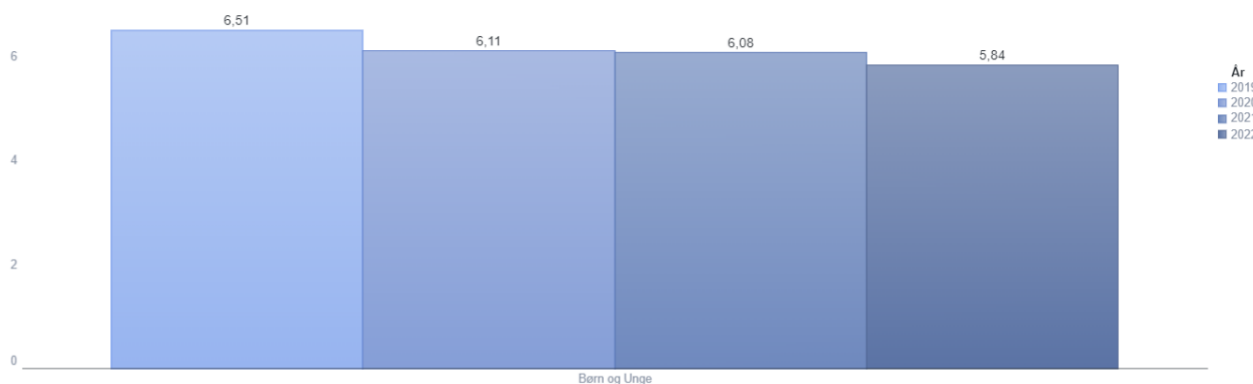
Figur xx. Antal børn på voksen i dagtilbud (vuggestue)

Nedenstående figur xx viser, at der har været en omvendt udvikling i antal børn pr. voksen i børnehaverne. Hvor der i 2020 og 2021 var over 6 børn pr. pædagogisk personale, var der i 2022 5,84 barn pr. voksen. Dermed lever Børn og Unge i 2022 op til de minimumsnormeringer, der træder i kraft pr. 1. januar 2024, og

som Aarhus Byråd har besluttet skal være implementeret fra 2022.

Figur xx. Antal børn på voksen i dagtilbud (børnehave)

Begge figurer viser et fald i antal børn pr. medarbejder i årene 2020 og 2021 sammenlignet med 2019. I 2020 og 2021 gælder det særlige, at dagtilbuddene har haft ekstraordinært meget personale ansat i forbindelse med Covid-19, og de restriktioner på gruppestørrelser mv. som var forbundet hermed. Dette "ekstra" pædagogiske personale indgår i normeringsopgørelserne for 2020 og 2021, hvilket, alt andet lige, er en medvirkende årsag til, at vi ser en højere normering i disse to år sammenlignet med 2019. De af Byrådet afsatte midler til en tidligere indfasning af minimumsnormeringerne i Aarhus blev udmøntet i 2022.

Data viser desuden en lokal variation, hvor antallet af børn pr. voksen i både vuggestuer og børnehaver varierer mellem dagtilbuddene i Aarhus Kommune. I dagtilbuddet med højeste vuggestuenormering er der 2,5 børn pr. voksen i vuggestuerne, mens der i dagtilbuddet med den laveste vuggestuenormering er 3,4 børn pr. voksen. Hvad angår børnehaverne, har dagtilbuddet med højeste personalenormering 4,6 børn pr. voksen, mens dagtilbuddet med den laveste personalenormering i børnehaver har 6,7 børn pr. voksen.

Der er flere faktorer, som kan være med til at forklare disse forskelle i personalenormeringen på tværs af dagtilbuddene. En af de faktorer, er budgettildelingsmodellen på dagtilbudsområdet, som prioriterer en andel af budgetmidlerne til sårbare børn – de såkaldte sociale normeringer. Derudover kan lokale lønforhold i medarbejderstaben også påvirke personalenormeringen, ligesom sygefraværet kan påvirke tallet for personalenormering, idet vikarer også tæller med i antal medarbejdere. Endelig kan der på tværs af dagtilbuddene være forskel på de rekrutteringsudfordringer, som beskrives på de kommende sider.

I forbindelse med opgørelsen af personalenormering skal nævnes, at personale i dagtilbuddene, finansieret af statslige puljer ikke tælles med jf. den besluttede nationale opgørelsesmetode for normeringer på dagtilbudsområdet. I Aarhus Kommune tilførte den statslige pulje målrettet børn i 0-2-årsalderen i alt 32 mio. kr. fordelt til 48 institutioner i 2022, mens den statslige pulje, målrettet børn i udsatte positioner i dagtilbud tilførte yderligere 10 mio.kr. som blev fordelt på 15 institutioner. Det betyder, at normeringen i de dagtilbudsafdelinger, som tilføres midler fra de statslige puljer, vil være højere end angivet her.

Andel uddannet personale

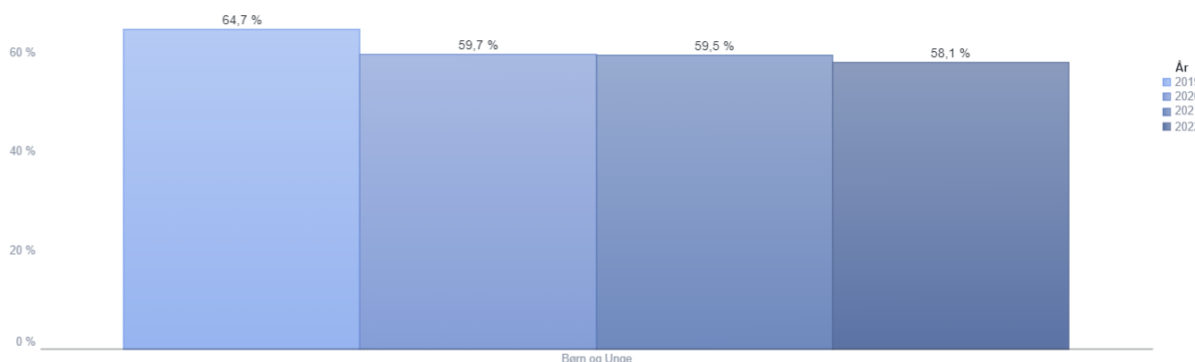
Forskning viser, at andelen af uddannede pædagoger er en af de faktorer, der har betydning for kvaliteten af læringsmiljøerne i dagtilbuddene.

Det store britiske forskningsprojekt EPPSE-studiet, der blev gennemført i perioden 1997-2014 finder, at en høj andel af uddannet pædagogisk personale har en positiv effekt på både proceskvaliteten, samt børnenes sproglige såvel som sociale kompetencer – og særligt for børn i udsatte positioner. Bl.a. vises, at forskellen i kvaliteten i den pædagogiske praksis mellem uddannede pædagoger og ufaglærte ligger i samspillet mellem barnet og den voksne. Hertil kommer, at det uddannede pædagogiske personale har en positiv, afsmittende effekt på de uddannedes samvær med børnene.

I Børn og Unge viser data, at andelen af uddannet personale på dagtilbudsområdet er faldet over de seneste 4 år. I 2022 er andelen af uddannet pædagogisk personale i dagtilbuddene faldet til 58%. I 2021 var tallet 59 %, mens det i 2020 og 2019 var hhv. 60 % og 65 %.

For 2022 dækker de 56 % uddannede over en mindre variation mellem vuggestue og børnehave, hvor børnehaverne har en højere andel uddannet pædagogisk personale end vuggestuerne.

Figur xx. Andel uddannet personale på dagtilbudsområdet (2019-2022)

Rekrutteringsmæssige udfordringer

Med en national målsætning om at løfte andelen af uddannet personale, parallelt med lovbundne minimumsnormeringer, opstår der tilsammen en massiv efterspørgsel efter kvalificeret, veluddannet pædagogisk personale. I den forbindelse er det en udfordring, at det efterspurgte personale ikke er til rådighed, når vi kigger bare et par år frem. Efterspørgslen efter, og behovet for, uddannet personale er større end udbuddet.

Børn og Unges opgørelser viser, at vi på dagtilbudsområdet frem mod 2030 kommer til at mangle cirka 800 fuldtidsstillinger. Dette svarer til ca. 1.100 pædagoger, når der tages højde for, at 82 % af pædagogerne i Børn og Unges dagtilbud ikke er ansat på fuldtid. Den gennemsnitlige arbejdstid for en pædagog i Børn og Unges dagtilbud er 33 timer om ugen. Lægger man deroveri et ønske om mere uddannet arbejdskraft, forventes efterspørgslen efter pædagoger at stige yderligere. Der er dermed tale om en udfordring, der ikke bliver mindre i lyset af, at der allerede i dag opleves store udfordringer i forbindelse med rekruttering af nye medarbejdere, særligt pædagoger og pædagogiske ledere.

Fokus på at motivere nuværende medarbejderne til at arbejde flere timer

Med de aktuelle rekrutteringsudfordringer er det relevant at undersøge, hvilke andre muligheder, der er for både at øge andelen af uddannet personale, men også at finde det nødvendige antal hænder.

Ét sted vi som kommune kan rette blikket mod, er de medarbejdere, vi allerede i dag har ansat. I Børn og Unges dagtilbud er 18% af pædagogerne ansat på fuld tid, mens 35 % af de ansatte pædagoger er ansat med en arbejdstid på under 32 timer om ugen.

Under de rigtige betingelser er der således potentiale for at øge udbuddet af pædagoger, blandt de medarbejdere vi allerede på nuværende tidspunkt har ansat i vores dagtilbud. Som et led i at udnytte dette potentiale, der i enkelte dagtilbud gang i forskellige forsøg for at gøre det attraktivt for medarbejderne at gå op i tid.

Der er f.eks. lavet forsøg med, at pædagogisk personale i vuggestuer og børnehaver kan gå op i tid fra fx 30 til 34 timer i en forsøgsperiode. Hvis det fungerer godt for den ansatte, kan de fortsætte, men de har også muligheden for at gå tilbage til deres tidligere timetal. Erfaringer fra såvel Aarhus Kommune som andre kommuner viser, at det for nogle medarbejdere kan have en positiv afsmitning på arbejdsglæden at arbejde flere timer, da de oplever, at de får mere tid til opgaverne, et tættere samarbejde med deres kolleger samt en styrket dialog med forældrene. Som et led i at blive klogere på, hvad der skal til, for succesfuldt at få flere medarbejdere til at arbejde tættere på fuldtid, har Børn og Unge meldt sig som "nøglekommune" i KL's projekt 'En Fremtid med fuldtid'.

Fokus på sygefraværet hos det pædagogiske personale i dagtilbud

Et forhold, der alt andet end lige også har betydning for andelen af uddannet pædagogisk personale i dagtilbuddene er sygefraværet blandt det pædagogiske personale. Det fremgår af fraværdata for medarbejdere i dagtilbud, at sygefraværet er stigende for alle faggrupper på dagtilbudsområdet. En fuldtidsansat pædagog i Børn og Unges dagtilbud har i 2022 i gennemsnit 21,2 fraværsarbejdsdage pr. fuldtidsansat. Det skal bemærkes, at sygefraværstallene for 2022 er påvirket af Covid-19, særligt i forbindelse med genåbningen af landet. Dette underbygges af et særligt højt sygefravær i januar 2022 samt et stigende fraværsmønster i takt med at samfundet gradvist åbnede mere og mere op. Det forventes, at sygefraværet vil falde i 2023.

Omfanget af sygefravær i 2022 betyder, at en fuldtidsansat pædagog i gennemsnit er væk det, der svarer til en hel måned i 2022 pga. sygefravær. Derudover kommer så barns sygdom, ferie, seniordage m.v. Gennemsnitstallet på 21,2 fraværsdage pr. fuldtidsansat varierer på tværs af dagtilbuddene. I det dagtilbud, som har det højeste sygefravær, har medarbejderne i gennemsnit 26,1 fraværsdage, mens medarbejderne i det dagtilbud med det laveste sygefravær har 13,5 fraværsdage i gennemsnit.

Tabel xx: Udvikling i sygefraværet blandt de største faggrupper på dagtilbudsområdet

	Fraværsarbejdsdage pr. fuldtidsansat			
	2020	2021	2022	Udvikling 2021-22
Pædagoger	16,4	17,2	21,2	+4
Pædagogmedhjælper og pædagogiske assistenter	12,1	14,2	16,7	+2,5
Ledere	6,7	9,7	13,8	+4,1

Den generelle stigning i sygefraværet i 2022, har stor ledelsesmæssig opmærksomhed i Børn og Unge. Fokus er primært på, hvordan den ledelsesmæssige håndtering af sygefravær kan styrkes yderligere, hvordan lederne kan understøttes i at omsætte viden og retningslinjer til konkrete handlinger, samt hvilke målrettede handlinger, udviklingen i sygefraværet kalder på.

UDKAST

BAGGRUNDSBILAG

Baggrundsbilag til kvalitetsopfølgning 0-6 år, 2023

Formål og baggrund

Dagtilbudsloven foreskriver, at udviklingen på dagtilbudsområdet skal drøftes politisk mindst hver andet år. Udgangspunktet for drøftelsen skal være, hvordan kommunens rammer for dagtilbud og evt. prioriterede indsatser på området, bidrager til, at dagtilbuddene kan opfylde de krav lovgivningen foreskriver. På baggrund af drøftelsen skal byrådet beslutte, om der skal iværksættes tiltag, som kan understøtte dagtilbuddenes arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer, der fremmer børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Formålet med kvalitetsopfølgningen er således at give byrådet et afsæt for at drøfte, hvor og i hvilket omfang, der er behov for tiltag, der skal bidrage til dagtilbuddenes udvikling af kvaliteten.

Den indholdsmæssige ramme for det pædagogiske arbejde i dagtilbuddene, som rapporten skal følge op på, er fastlagt i dagtilbudsloven (se del 1). Grundlaget for denne kvalitetsopfølgning til byrådet, hvad angår prioritering af indhold samt datagrundlag fremgår af del 2.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen skal sikre, at udviklingen på dagtilbudsområdet drøftes politisk mindst hvert andet år med udgangspunkt i, hvordan kommunens rammer for dagtilbud og eventuelle prioriterede indsatser for området efter stk. 2 bidrager til, at dagtilbuddene kan opfylde de krav, der følger af lovens afsnit II.

Kilde: Dagtilbudsloven §3a, stk 5.

Del 1. Dagtilbudsloven og de lovgivningsmæssige rammer

Dagtilbudslovens §7 – Dagtilbuddenes formålsparagraf

Dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv.

Med dagtilbudsloven er det hensigten at kvaliteten i dagtilbuddene styrkes ved:

- Et fælles pædagogisk grundlag, der revitaliserer læreplanstemaerne med to pædagogiske mål for hvert tema.
- At den pædagogiske praksis kendetegnes af en stærk lokal evalueringskultur.
- At pædagogiske ledere og faglige fyrtårne får tilbudt kompetenceløft.
- Et tæt samarbejde med forældre om børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Den pædagogiske læreplan

Dagtilbudsloven fastslår, at den pædagogiske læreplan – og den alene – sætter retning for og definerer det pædagogiske arbejde i dagtilbuddene.

Med dagtilbudsloven kommer der en ny ramme for den pædagogiske læreplan; Et fælles pædagogiske grundlag, som giver dagtilbuddene en fælles værdimæssig retning for det pædagogiske arbejde. De seks læreplanstemaer bliver opdateret, og der bliver fra ministerielt hold fastsat to pædagogiske mål til hvert læreplanstema. Målene beskriver, hvad det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte i forhold til børnenes læring, udvikling, trivsel og dannelse. De tilsammen 12 pædagogiske mål fremgår af næste side.

De 12 pædagogiske mål

KULTUR, ÆSTETIK OG FÆLLESSKAB

1

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

2

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

1

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn, social og kulturel baggrund.

2

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryk og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

SOCIAL UDVIKLING

1

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.

2

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

KROP, SANSER OG BEVÆGELSE

1

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.

2

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

NATUR, UDELIV OG SCIENCE

1

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.

2

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

KOMMUNIKATION OG SPROG

1

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

2

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

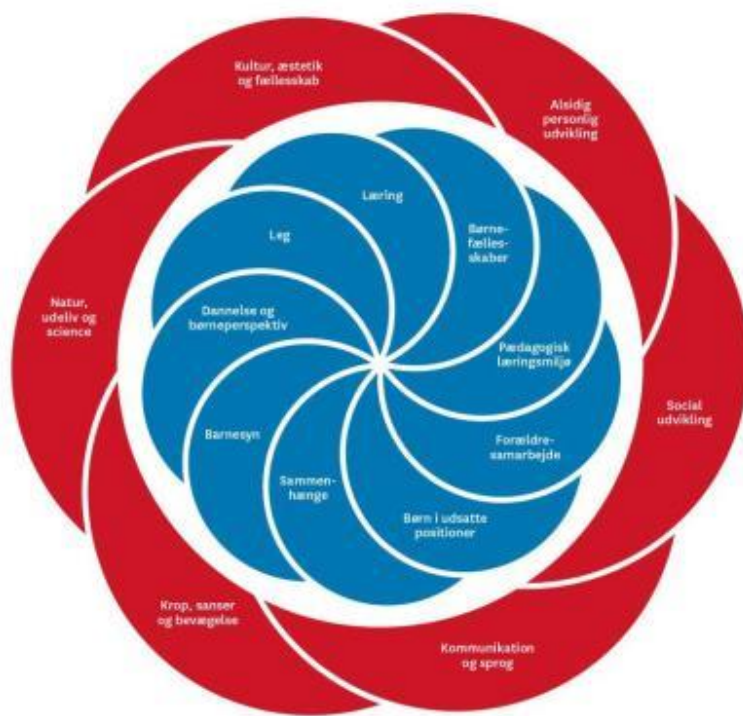
Den pædagogiske læreplan

Mens børne- og ungepolitikken udstikker visionerne for alle Børn og Unges indsatser i et 0-18 årsperspektiv, er der med vedtagelsen af dagtilbudsloven sat nyt fokus på den pædagogiske praksis i dagtilbuddene. Med den nuværende dagtilbudslov stilles der blandt andet krav om, at:

- Alle dagtilbud skal udarbejde en skriftlig læreplan
- Læreplanen skal beskrive, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for hele børnegruppen og børns forskellige forudsætninger, herunder børn i udsatte positioner
- Det skal fremgå af læreplanen, hvordan dagtilbuddet etablerer et pædagogisk læringsmiljø gennem hele dagen

Nedenfor ses en illustration af den såkaldte "læreplansblomst". De røde blade viser de seks læreplanstemaer, mens de blå inderste blade viser elementerne i det fælles pædagogiske grundlag.

Figur 1: Læreplansblomsten

Loven foreskriver, at det skal fremgå af dagtilbuddets lokale læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud i gennem hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter og daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger. Det skal endvidere også fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring, herunder nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse, inden for og på tværs af læreplanstemaerne (Dagtilbudsloven §8 stk. 2 & 4).

Del 2. Grundlaget for kvalitetsopfølgningen til byrådet i 2022

Valget af temaer til kvalitetsrapporten på 0-6 årsområdet

Børn og Unges lokale ledere på hele 0-18-årsområdet blev i 2020 inddraget i prioriteringen af indhold til den første kvalitetsrapport på 0-6-årsområdet (2021). Inddragelsen af lokale ledere spillede dermed en central rolle i valget af de temaer, der følges op på i denne rapport, nemlig:

- 1) Sproglige læringsmiljøer.
- 2) Børn i sårbare og udsatte positioner.
- 3) Normering og personalesammensætning.

Dagtilbuddene har siden seneste kvalitetsrapport i foråret 2021 arbejdet med enten ”Pædagogiske læringsmiljøer” eller ”Børn i sårbare og udsatte positioner” på tre læringssamtaler. Formålet og fokus for læringssamtalerne er beskrevet nærmere [her](#). Viden og data fra dagtilbuddenes arbejde indgår således også i denne rapport.

Datakilder til rapporten (udvalgte datakilder)

Bydækkende data, analyser og eksempler fra Børn og Unges lokale enheder udgør datagrundlaget for denne kvalitetsrapport til byrådet. Blandt rapportens datakilder indgår blandt andet:

- **Definition af udvalgte kvantitative data fra Børn og Unges Ledelsesinformationssystem:**

Datakilde	Evt. bemærkninger
Data vedr. personalenormeringer (kapitel 3).	Opgørelserne viser overholdelsen af nationale minimumsnormeringer, når loven træder i kraft 1/1 2024. Fx er personale ansat for statslige puljemidler ikke inkluderet. Se uddybende notat her: https://aarhuskommune.sharepoint.com/:w:/s/afdsite1817/EXH-OX4CEadFvXNrLAGvfsgBgv-a8N7uxGEbhG8FALwT7w?e=Qtik0q
Data vedr. pædagoguddannet personale i dagtilbuddene (kapitel 3).	Opgørelsen viser andelen af personale med pædagogiske opgaver, der har en pædagogisk uddannelse: <ul style="list-style-type: none"> • Personale med pædagogiske opgaver er opgjort som pædagoger, støttepædagoger, pædagogiske assistenter, pædagogmedhjælpere, pædagogstuderende, pædagogiske assistent-elever og pædagogiske ledere. • Dagtilbudsledere indgår ikke i opgørelsen. Pædagogiske ledere vægter med 85 %. Pædagoger, støttepædagoger, pædagogiske assistenter og pædagogiske ledere tæller som uddannet personale. Studerende og elever er vægтет i forhold til deres forventede tilstedeværelse på arbejdspladsen. • Medarbejdere på barsel indgår ikke i opgørelsen. Opgørelsen er beregnet på baggrund af fuldtidsstillinger baseret på ansættelsesbrøk og -periode. I opgørelsen indgår både månedslønnede og timelønnede.

- Dagtilbuddenes evalueringer af arbejdet med den pædagogiske læreplan (lovpligtigt hvert 2. år).
- Opsamlinger på de hidtidige tilsyn
- Læringsfokus fra læringssamtalerne
- Data vedr. bredere børnefællesskaber (udfoldes)

Dagtilbudsledernetværket, faglige organisationer og forældreorganisationer er desuden blevet inddraget i en drøftelse om de datafund, der præsenteres i rapporten. Dette med henblik på, at opmærksomhedspunkter fra ledere og interessenter indgår i byrådsindstillingen, der er afsættet for den politiske drøftelse af kvalitetsrapporten på 0-6 årsområdet.

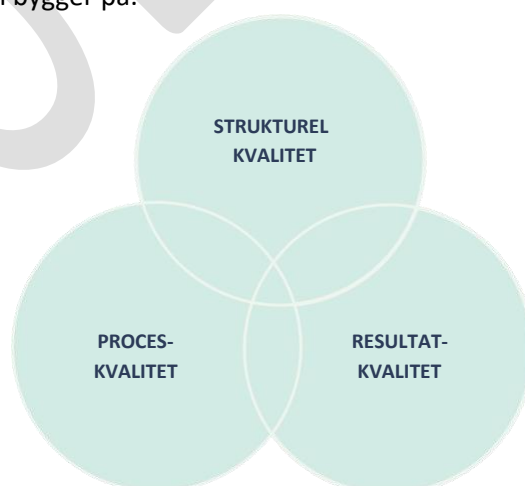
UDKAST

Definition af kvalitetsbegrebet

Med de senere års stigende fokus på betydningen af høj kvalitet i dagtilbud, følger et stigende behov for at komme tættere på et fælles sprog om, og en fælles forståelse af, kvalitetsbegrebet på dagtilbudsområdet. For at give et fælles afsæt for forståelsen af 'kvalitet' i læsningen af denne rapport, udfoldes kvalitetsbegrebet her. Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har i den forbindelse lavet en forskningsafdækning af området, og kommet frem til, at et dækkende kvalitetsbegreb består af tre typer kvalitet: Strukturel kvalitet, Proceskvalitet og Resultatkvalitet¹.

- **Strukturel kvalitet** er de rammer og forhold, som den pædagogiske praksis arbejder inden for, og som er påvirket af økonomi, organisering, ledelse m.m. Det er f.eks. dagtilbuddets fysiske rammer, normering, tilgængelighed og variation i materialer, gruppestørrelser og personale, herunder andelen af uddannet personale.
- **Proceskvalitet** er kvaliteten af det pædagogiske arbejde. Proceskvalitet er udtryk for kvaliteten af interaktionerne mellem børn og voksne, men også udtryk for kvaliteten i den frie leg og de rutineprægede situationer og aktiviteter. Proceskvaliteten er med andre ord kvaliteten af den pædagogik vi udfører i samspil med børnene med henblik på at sikre børnenes læring, udvikling, trivsel og dannelse.
- **Resultatkvalitet** er det udbytte som børnene får ud af at gå i dagtilbud. Både her og nu og på længere sigt. Det drejer sig blandt andet om børnenes sociale, faglige, kognitive og motoriske kompetencer. Udbyttet kan både relatere sig til børnenes læring, udvikling, trivsel og dannelse. Resultatkvaliteten står i høj grad på skuldrene af den strukturelle kvalitet og proceskvaliteten, om end det også er muligt at arbejde målrettet og særskilt med resultatkvaliteten.

Der er ikke tale om tre uafhængige typer af kvalitet, men derimod tre elementer, som er tæt forbundne, og i høj grad spiller sammen og påvirker hinanden. EVAs definition af kvalitetsbegrebet er bredt anerkendt og anvendt, men ikke nødvendigvis udtømmende. Forstået på den måde, at der godt kan være indikatorer på kvalitet, som ikke eksplicit er medtaget i EVAs definition. EVAs definition af kvalitetsbegrebet vurderes at være den definition, der på nuværende tidspunkt bygger på det bredeste fundament af forskning på området. Det er ligeledes denne definition af kvalitet som Børn og Unges nye ramme for lokal kvalitetsopfølgning og tilsyn bygger på.

¹ Danmarks Evalueringsinstitut (2017). "Kvalitet i dagtilbud – Pointer fra forskning".

Bilag

Fra Indstilling om oplæg til drøftelse 0-6 årsområdet

Dato 10-03-2023

Bilag 1. til indstilling: Børneliv i Aarhus- oplæg til politisk drøftelse: Opsamling på di- alogmøder vedr. rapport.

Nedenfor gengives interessenters perspektiver og holdninger. Disse er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med Børn og Un- ges vurderingen af forholdene.

Input fra netværksmødet for dagtilbudsledere:

På møde den 21. januar 2023 i netværket for dagtilbudsledere peger lederne på følgende udfordringer og opmærksomheds- punkter i forhold til temaerne:

Sproglige læringsmiljøer

- Bekymring for det billede data fra LIS tegner af udviklingen. Dagtilbudslederne oplever, at der er forskel på data i LIS og data i Hjernen & Hjertet. Det afføder en usikkerhed og bekymring for, om de giver det politiske niveau det korrekte grundlag for drøftelsen.
- Fokus på om, det er de rette tiltag, som iværksættes for at opnå en effekt på børnenes sproglige udvikling
- Fokus på om arbejdet med sprogtilegnelse er systematisk nok til at det har en effekt på børnenes sproglige udvikling
- Sprogvurderingen ved 3år er for sent i forhold til arbejdet med sprogtilegnelse. Ønske om et sprogvurderingsmateriale, der kan anvendes, fra barnet starter i vuggestue, til det stopper i børnehave.
- Medarbejdere med kompetencer inden for DSA-området mangler
- Pædagogiske ledere mangler tid til faglig ledelse. Der er for mange administrative og praktiske opgaver.
- Fokuseret kompetenceudvikling, hvor der er behov.
- Ønske om indsatser og tiltag udvikles i praksis, og der stoppes for projekter og tiltag fra forvaltningen.

Børn i sårbare og udsatte positioner

- Prioriteringen i Bredere Børnefællesskaber tager ikke højde for Heckmans forskning der viser, at tidlige

investeringer ift. børn og unge, kommer både børnenes udvikling og samfundsøkonomien til gode.

- Hverken de økonomiske eller fysiske rammer i dagtilbuddene kan rumme børn med særlige udfordringer
- Oplevelse af at få flere afslag på ansøgninger om ekstra bevillinger og færre timer, når bevillingen gives.
- Det er svært at rekruttere de rette kompetencer og fastholde pædagoger til arbejdet med børn, der er i udfordringer.
- Det er en dårlig spiral, at der er for få pladser i specialiserede dagtilbud. Det påvirker alle børn og medarbejderes trivsel og kommer til udtryk i sygemeldinger og jobskifte.

Minimumsnormeringer

- De administrative og tekniske fællesskaber er blevet dyrere, end tidligere hvor dagtilbuddene havde egen administration.
- Budgetterne til minimumsnormeringer udhules af andre poster.
- Vuggestuernes budget er blevet reduceret i forbindelse med budgetudmeldingen for 2022, hvor et underskud skulle finansieres.
- Flere børn med vidtgående handicaps, som ikke kan få en plads på et specialdagtilbud med §32 pladser, koster ressourcer til normeringer på normalområdet.

Personalesammensætning/rekruttering

- Det er generelt svært at rekruttere medarbejdere.
- Realistiske forventninger til de kompetencer og faglighed, man kan få for de midler, dagtilbuddene har til rådighed. Fokus på kompetenceudvikling af de medarbejdere, man kan få, både uddannede og uuddannede.

Input fra inddragelse af handicaporganisationer og faglige organisationer og lederforeninger:

På mødet den 28.februar og den 2. marts med organisationer på 0-6 årsområdet var følgende input og opmærksomhedspunkter:

Sproglige læringsmiljøer

- Dagtilbuddene har svært ved at genkende data om sprogvurderinger fra LIS, når de sammenholdes med samme data fra Hjernen & Hjertet. Det giver en bekymring for, om politikerne får det rigtige billede af arbejdet med sproglige læringsmiljøer og udvikling i dagtilbuddene.
- Forslag om at nuancere beskrivelsen af data fra sprogvurderinger med en mere dybdegående analyse af progressionen i vurderinger af det enkelte barn f.eks. ved hjælp af en case fra et dagtilbud.
- Interessant at belyse årsager til, at kun 44 % af børn med danske som andetsprog bliver sprogvurderet inden for tidsintervallet, og hvordan dette evt. varierer på

tværs af dagtilbud. Opmærksomhedspunkt, at man i forbindelse med DSA-rapporten har valgt at igangsætte et initiativ, der indebærer sprogvurdering af børn med dansk som andetsprog ved 4 år, når vi ved 3 år blot sprogvurderer 44 % i gennemsnit i dagtilbuddene.

Børn i sårbare og udsatte positioner

- Udviklingen i andelen af børn i sårbare og udsatte positioner i dagtilbuddene kan give anledning til at styrke de sociale normeringer.

Normering og personalesammensætning

- I forhold til normering og personalesammensætning kan personaleomsætningen med fordel inddrages for at belyse den strukturelle kvalitet i dagtilbuddene. Derudover kan man også undersøge effekten for opgørelsen ved at tage dagplejen ud, da dagplejen har en større andel af uuddannede medarbejdere.
- Akustik og støjniveau. Akustik påvirker både børn og voksne – det er fysisk hårdt at være til stede i længere tid ad gangen i de institutioner, hvor der er dårlig akustik. Akustik og det generelle støjniveau kan være med til at gøre det mere attraktivt (eller uattraktivt) for det pædagogiske personale at arbejde flere timer.

Generelle opmærksomhedspunkter:

- Valg af temaer i rapporten medfører, at man ikke får belyst andre forhold med betydning for kvaliteten. Det kunne være interessant at se bredere på kvaliteten i dagtilbuddene.
- Ærgerligt at rapporten ikke indeholder data fra en lov om tilsyn, som trådte i kraft den 1. januar 2022, og at der først præsenteres data fra det politiske niveau i foråret 2025.
- Opmærksomhed på, at hverken forvaltning eller dagtilbud er dygtige nok til at arbejde datainformeret.
- Den nationale kvalitetsrapport kommer med sine resultater i maj 2023 – samme tidspunkt som behandlingen af kvalitetsrapporten for 0-6 årsområdet. Opmærksomhed på, hvordan det kan påvirke den politiske drøftelse af kvaliteten.

Punkt 6: Forberedelse til udvalgmødet d. 29. marts 2023

Dagsorden:

Velkomst og intro

1. Godkendelse af dagsorden
2. Referat fra udvalgmødet d. 15. marts 2023
3. Nationalt kvalitetssyn på skoler
4. Regnskab 2022
5. Organisering af Børn og Unge i UngiAarhus
6. LGBT+ politik
7. Skriftlige orienteringer
8. Sager på vej
9. Eventuelt

Punkt 7: Eventuelt